

BİLANÇO

TÜRMOB AYLIK YAYIN ORGANI • SAYI : 97 • KASIM 2004

FİYATI:3.500.000.-TL.

- 2005'in gündemi vergi
- OECD ülkelerinde vergi yükü artıyor
- Finansal raporlamada dönüm noktası
- Borçlanmada artış eğilimi kırıldı

Ekonomik Rapor

M^m BİLANÇO

Sahibi
Mehmet TİMUR

Genel Yayın Yönetmeni
Nail SANLI

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Ali Ekber DOĞANOĞLU

Yayın Kurulu

Nail SANLI
Ali E. DOĞANOĞLU
Ahmet FETTAHOĞLU
Yıldız ÖZTÜRK

TÜRMÖB

Basın Yayın Dağıtım İşletmesi
tarafından yayınlanmaktadır

Adres

Gençlik Caddesi No:107
06570 Anıttepe - ANKARA
Tel: (0.312) 232 50 60 (10 Hat)
Fax: (0.312) 232 50 73
http: www.turmob.org.tr
e-mail:alid@turmob.org.tr

Baskı

Ziraat Matbaası
(0.312) 384 73 44

Dergide yayınlanan yazıların yayın hakkı

Bilanço Dergisi'ne aittir.

Kaynak gösterilmeden bir bölümü veya tamamı alıntı yapılamaz

2005'in hedefleri

2005 yılının ekonomik hedefleri belirginleşti. Gerek 2005 yılı bütçesi, gerekse 2005 yılı programı bu hedefleri ortaya koyarken izlenecek yol hakkında da önemli ipuçları veriyor. Bütçe ve 2005 yılı programı, önümüzdeki günlerde açıklanacak olan IMF'li ekonomik programın da temel özelliklerini şimdiden yansıttı.

2005 yılına vergi mevzuatı ve idaresine ilişkin yapılacak değişiklikler damgasını vuracak. Açıklanan konsolide bütçe ile, hükümet dolaylı vergilerle gelir artışı hedeflediğini ortaya koydu. Adil olmayan dolaylı vergilerin toplam vergi gelirleri içindeki payı artış eğilimini sürdürecektir. Bu durum adil olmayan vergi sistemimizin adaletsiz yapısını daha da derinleştirecek.

Vergi idaresi yeniden yapılandırılacak. Bu yapılandırılmada idarenin, uygulama, izleme, denetleme fonksiyonlarının güçlendirilmesi ön plana çıkacak.

Muhasebeci, mali müşavirleri çok yakından etkileyecek bir diğer kapsamlı düzenlemeyi de vergi mevzuatı oluşturacak. Vergi kanunları sadeleştirilerek, istisna, muafiyet ve indirim hükümleri, ekonomik ve sosyal politikalar çerçevesinde yeniden düzenlenecek.

Enflasyon muhasebesi, e-bildirge, e-beyanname, YTL uygulaması gibi bizleri çok yakından etkileyen düzenlemelere mevzuat değişiklikleri de eklenecek. Buna 2005 yılı itibariyle Avrupa Birliği ve bir çok ülkede uygulamaya girecek finansal raporlama standartlarını da ilave edebiliriz.

2005 yılı muhasebeciler ve mali müşavirler açısından iş yükünün artacağı bir yıl olmaya şimdiden aday. Zorlu geçecek bu sürecin altından başarıyla kalkacağımıza inanıyorum.

Dergimizin bu sayısında da ilgi ile okuyacağınızı umduğumuz haber ve araştırmalara yer verdik. Gelecek sayımızda buluşmak dileğiyle...

Nail SANLI
Genel Sekreter

TÜRMOB Genel Kurulu

TÜRMOB 15'inci Olağan Genel Kurulu yapıldı. Genel Kurula; Başbakan Recep Tayyip Erdoğan, CHP Genel Başkanı Deniz Baykal, Başbakan Yardımcısı Abdullatif Şener, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Murat Başesgioğlu, Milli Eğitim Bakanı Hüseyin Çelik, Mersin Milletvekili ve TÜRMOB Onursal Başkanı Mustafa Özyürek, milletvekilleri; Bayram Meral, Vezir Akdemir, Ahmet Ersin, Ahmet Küçük, Ergün Dağcıoğlu, Fatih Arıkan, Kemal Sağ, Akif Hamzaçebi, Nejat Gencan, Niyazi Pakyürek, Nuri Çilingir, Ufuk Özkan, Ali Rıza Bodur. Ayrıca, Maliye Bakanlığı Müsteşarı Hasan Basri Aktan, Gelirler Genel Müdürü Osman Arıoğlu'nun yanı sıra Maliye Bakanlığı'ndan çok sayıda üst düzey bürokrat katıldı. Genel Kurula, siyasi parti ve meslek örgütlerinin temsilcileri de katıldılar.

15'inci Olağan Genel Kurul'da seçilen Yönetim, Disiplin ve Denetleme Kurulu Üyeleri kendi aralarında yapılan toplantı ile görev bölümü yaptı. Buna göre görev dağılımı şöyle;

Yönetim Kurulu

Mehmet TİMUR, Genel Başkan
Yahya ARIKAN, Genel Başkan Yardımcısı
Nail SANLI, Genel Sekreter
İ.Hüseyin YILDIZ, Genel Sayman
Ahmet AKIN, Yönetim Kurulu Üyesi
Musa PİŞKİN, Yönetim Kurulu Üyesi
Rıfat T. NALBANTOĞLU, Yönetim Kurulu Üyesi
Ahmet ELBAŞI, Yönetim Kurulu Üyesi
Ertan AKBAŞ, Yönetim Kurulu Üyesi

Denetleme Kurulu

A. Masis YONTAN, Başkan
Mehmet EREN, Üye
Latif TAŞ, Üye

Disiplin kurulu

A. Tahir PEREK Başkan
Necmettin KELEŞ Başkan Yardımcısı
Ahmet ERGÜL Sekreter
Halil BAŞAĞAÇ Üye
M. Aziz GÖKDENİZ Üye

TESMER Yönetim Kurulu

Mehmet TİMUR Başkan
Nail SANLI Başkan yardımcısı
Rıfat T. NALBANTOĞLU Merkez Sekreteri
Musa PİŞKİN Merkez Saymanı
Ahmet AKIN Merkez Üyesi

BİLANÇO

2005'te 119 milyar YTL vergi toplanacak

Hükümet, 2005 yılında vergi gelirlerini yüzde 18.4 büyüterek 119 milyar YTL'ye çıkarmayı hedefliyor. Toplam vergi gelirleri içerisinde dolaylı vergilerin payı yüzde 73.7 olarak gerçekleşecek. bütçede en büyük gider kalemini yine faiz ödemeleri oluşturacak.

1 55 milyar YTL'lik bütçe-
de en büyük pay 56 milyar
440 milyon YTL ile faiz
giderlerine ayrıldı. Bütçeden cari
transferlere 32 milyar 495 milyon
ve personel giderlerine 31 milyar
904 milyon YTL ayrıldı.

155 milyar 472 milyon YTL'lik
gider bütçesine karşılık net bütçe
geliri 124 milyar 330 milyon
YTL olarak hedeflendi. 31 milyar
142 milyon YTL bütçenin açık
vereceği öngörüldü.

2005 yılı için bütçede vergi gelir-
leri 118 milyar 950 milyon YTL
olarak öngörüldü. Bunun 30 mil-
yar 60 milyon YTL'lik kısmını
gelir, kar ve sermaye kazançları
üzerinden alınan vergiler oluşturu-
rken, dahilde alınan mal ve hiz-
met vergileri ise 62 milyar 155
milyon YTL olarak hedeflendi.

Böylece dolaylı vergilerin toplam
vergi gelirleri içindeki payı yüzde
73.7 olarak hedeflendi. Gelir ve
servet üzerinden alınan dolaysız
vergilerin payı ise yüzde 26.3'te
kalacak.

Dolaylı vergiler

Dolaylı vergilerin ise 87 milyar
570 milyon TYL düzeyinde ger-
çekleşeceği tahmin edildi. Bu
kapsamda dahilde alınan katma
değer vergisinin (KDV) 22 mil-
yar 130 milyon, özel tüketim ver-
gisinin (ÖTV) 34 milyar 730 mil-
yon motorlu taşıtlar vergisinin 2
milyar 170 milyon, özel iletişim
vergisinin 2 milyar 875 milyon,
şans oyunları vergisinin de 250
milyon YTL olacağı öngörüldü.

2005 yılında dış ticaretten alınan
vergilerin ise 20 milyar 320 YTL

olarak gerçekleşmesi bekleniyor.
Bu kapsamda ithalde alınan KDV
tutarının 18 milyar 700 milyon
YTL'ye ulaşacağı tahmin edildi.
2005 yılında damga vergisinden 2
milyar 350 milyon, harçlardan 2
trilyon 745 milyon lira tahsil edil-
mesi öngörüldü.

Vergi dışı gelirler

Genel bütçe vergi dışı gelirlerinin
ise 16 milyar 836 milyon TYL
olarak gerçekleşeceği tahmin
edildi. Bu kapsamda, döner ser-
maye ve benzeri kurumların ka-
rından bütçeye 1 milyar 270 mil-
yon, mali olmayan teşekkül ve
kamu kuruluşlarından 3 milyar
780 milyon, gayrimenkul kiralari,
faiz, ikraz ve tavizlerden geri alı-
nanlardan 3 milyar 60 milyon,
para cezalarından 1 milyar 600
milyon, çeşitli vergi dışı gelirler-

MAKROEKONOMİK GÖSTERGELER		
	2004 Tahmini	2005 Öngörü
GSMH (Katrilyon TL)	424,1	480,9
GSMH (Milyar \$)	293,3	298,4
BÜYÜME (%)	10,0	5,0
DEFLATÖR (%)	8,1	8,0
TEFE (Yıl Sonu, %)	13,5	8,0
TÜFE (Yıl Sonu, %)	10,0	8,0
İTHALAT (CIF) (Milyar ABD \$)	95,5	104,0
İHRACAT (Milyar ABD \$)	62,0	71,0

den 4 milyar 840 milyon, tasfiye edilen fonlar, bağımsız düzenleyici ve denetleyici kurumlar gibi alanlardan 1 milyar 856 milyon YTL bütçeye aktarılması öngörüldü. Aynı kapsamda arazi satışlarından 200 milyon, değerli kağıtlardan 575 milyon, özel gelirlerden de 124.8 milyon lira gelir sağlanması hedeflendi.

Vergi iadeleri 12.3 milyar YTL

Bu arada geçen yıldan başlanarak bütçeye gelir ve harcama olarak kaydedilmeyen vergi iadesi ve bütçe gelirlerinden yapılacak ret ve iadelerin ise 12 milyar 333 milyon YTL olacağı tahmin edildi. Söz konusu ret ve iadelerin 3 milyar 652 milyarının gelir ve kurumlar vergisi, 8 milyar 568 milyon YTL'sinin dahilde alınan mal ve hizmet vergilerinden kaynaklanacağı bildirildi.

Bütçe giderleri

2005 yılı bütçesinde en fazla ödenek, yüklü faiz ödemeleri nedeniyle yine Hazine'ye tahsis

edildi. Ancak, faiz ödemelerindeki düşüşe bağlı olarak Hazine'ye ayrılan ödenek miktarı ve bunun toplam bütçe büyüklüğü içindeki payında önemli gerileme yaşandı.

2005 yılı için toplam 153 milyar 467 milyon YTL olarak belirlenen genel bütçe ödeneklerinin 61 milyar 162 milyon YTL'lik bölümü Hazine'ye ayrıldı. Hazine ödenegi 2004'e oranla yüzde 17.5 küçültüldü. Hazine'ye 2004 için 74 katrilyon 153 trilyon lira (74 milyar 153 milyon YTL) ödenek tahsis edilmişti. Hazine'nin genel bütçe ödenekleri içindeki payı yüzde 49.7'den yüzde 39.9'a çe-

kildi. Bu gelişmede faiz ödemelerindeki düşüş etkili oldu. 2004 yılında 58.5 katrilyon liraya ulaşacağı tahmin edilen faiz ödemelerinin, 2005 yılında 56.4 milyar YTL'ye ineceği öngörüldü.

Ödenek büyüklüğünde Maliye Bakanlığı 27 milyar 487 milyon YTL'yle ikinci sırada yer aldı. Bu ödeneğin de 17.3 milyar YTL'si başta Emekli Sandığı'na olmak üzere Maliye tarafından yapılan cari transferlere, 6.7 milyar YTL'si de sermaye transferlerine ayrıldı. Eğitim ve sağlığın payı arttı. Bütçe ödeneğinde Milli Eğitim Bakanlığı 14 milyar 882 milyon YTL'yle üçüncü sırada yer aldı. Bunun da 9 milyar 610 milyon YTL'lik büyük bölümünü personel ödenekleri oluşturdu. Milli Eğitim'in genel bütçeden aldığı pay 2004'teki yüzde 8.3'lük düzeyinden 2005'te yüzde 9.7'ye yükseldi. Milli Eğitim ödenegi bu yıla göre yüzde 20.3 artırıldı.

Bütçeden 12 milyar 725 milyon YTL ödenek ayrılan Çalışma ve

KONSOLİDE BÜTÇE DENGESİ			
	2004	2005	
	Yıl Sonu Gerçekleşme Tahmini (Trilyon TL)	Bütçe Teklifi (Trilyon TL)	Artış (%)
Bütçe Harcamaları	142.617	155.472	9,01
Bütçe Gelirleri	108.630	126.335	16,30
Bütçe Açığı	33.987	29.137	-14,28
Faiz Dışı Fazla (IMF Tanımlı)	21.219	24.048	13,35

BİLANÇO

Sosyal Güvenlik Bakanlığı, bunun tamamına yakınına cari transfer SSK ve Bağ-Kur gibi sosyal güvenlik kurumlarına aktaracak.

Milli Savunma Bakanlığı ödeneği yüzde 9.6'lık bir artışla 10 milyar 977 milyon YTL, Bakanlığın genel bütçe ödeneklerinden aldığı pay yüzde 6.7'den yüzde 7.2'ye çıkarıldı.

Sağlık Bakanlığı'na ayrılan ödenek de yüzde 19.6 artışla 5 milyar 448 milyon YTL'ye yükseltildi. Sağlık bütçeden aldığı pay yüzde 3.1'den yüzde 3.6'ya yükseldi.

Tarım ve Köyişleri Bakanlığı'na ayrılan ödenek yüzde 402.9 artışla 4 milyar 410 milyona yükseltildi. Bakanlığın bütçeden aldığı pay yüzde 0.6'dan yüzde 2.9'a çıktı. 2005 bütçesinden Emniyet Genel Müdürlüğü'ne de 4 milyar 243 milyon, Jandarma Genel komutanlığı'na 2 milyar 375 milyon, Adalet Bakanlığı'na 1 milyar 593 milyon, Başbakanlığa 1 milyar 306 milyon YTL'lik ödenek ayrıldı.

Diyanet İşleri Başkanlığı, 1 milyar 122 milyon YTL'lik ödenekle birçok bakanlık ve kuruluşu geride bıraktı. Genel bütçe den İçişleri Bakanlığı'na 783 milyon, Ulaştırma Bakanlığı'na 677.2 milyon, Kültür ve Turizm Bakanlığı'na 632.4 milyon, Dışişleri Bakanlığı'na 562.1 milyon, Çevre ve Orman Bakanlığı'na 404.4 milyon, TBMM'ye 283.3 milyon Yeni Türk Lirası lira ödenek ayrıldı.

Anayasay Mahkemesi 6 milyon, Danıştay 19.1 milyon, Yargıtay 29.2 milyon, Cumhurbaşkanlığı 31.3 milyon, Denizcilik müste-

şarlığı 45.3 milyon, Devlet İstatistik Enstitüsü 52.2 milyon, Sayıştay 54.3 milyon YTL ile en az ödenek ayrılan kuruluşlar oldu.

2005 YILI VERGİ GELİR HEDEFLERİ (YTL)	
AÇIKLAMA	2005 Yılı Bütçe Geliri
Vergi Gelirleri	118.950.000.000
Gelir, Kar ve Sermaye Kazançları Üzerinden Alınan Vergiler	30.060.000.000
Gelir Vergisi	21.170.000.000
Beyana Dayanan Gelir Vergisi	1.070.000.000
Basit Usulde Gelir Vergisi	90.000.000
Gelir Vergisi Tevkifatı	19.175.000.000
Gelir Geçici Vergisi	835.000.000
Kurumlar Vergisi	8.890.000.000
Beyana Dayanan Kurumlar Vergisi	203.000.000
Kurumlar Vergisi Tevkifatı	127.000.000
Kurumlar Geçici Vergisi	8.560.000.000
Mülkiyet Üzerinden Alınan Vergiler	1.270.000.000
Dahilde Alınan Mal ve Hizmet Vergileri	62.155.000.000
Mal ve Hizmetlerden Alınan Diğer Vergiler	3.125.000.000
Özel İletişim Vergisi	2.875.000.000
Şans Oyunları Vergisi	250.000.000
Uluslararası Ticaret ve Muamelelerden Alınan Vergiler	20.320.000.000
Diğer Vergiler	2.400.000.000
İdari Harçlar ve Ücretler, Sanayi Dışı ve Arızı Satışlar	2.745.000.000
Vergi Dışı Gelirler	16.836.180.000
Mali Olmayan Teşekkül ve Kamu Mali Kuruluşlarından Gelirler	3.780.000.000
Diğer Mülkiyet Gelirleri	3.475.000.000
Para Cezaları ve Cezalar	1.600.000.000
Çeşitli Vergi Dışı Gelirler	4.840.180.000
Kişi ve Kurumlardan Alınan Paylar	1.856.000.000
Sermaye Gelirleri	927.000.000
Sabit Sermaye Varlıklarının Satışı	150.000.000
Stokların Satışı	2.000.000

2005'in gündemi vergi

2005 yılında hükümetin temel önceliğini gelir idaresi ve vergi mevzuatı oluşturacak. Vergi sisteminin daha etkin hale getirilmesi için yapısal düzenlemeler yapılacak. Bu kapsamda, kayıt dışı ekonomiyi kontrol altına almak amacıyla, vergi idaresinin uygulama, izleme, denetleme fonksiyonları güçlendirilecek. Gelir idaresinin yeniden yapılandırılması çalışmaları sonuçlandırılacak. Vergi kanunları sadeleştirilerek, bu çerçevede çeşitli vergi kanunlarında yer alan istisna, muafiyet ve vergi indirim hükümleri, ekonomik ve sosyal politikalar çerçevesinde yeniden değerlendirilecek.

Bakanlar Kurulu tarafından kabul edilerek Resmi Gazete'de yayımlanan 2005 yılı programına göre vergi politikaları temel önceliklerin başında gelecek. 2005 yılında programa alınan ve IMF'le birlikte yürütülen çalışmalar sonuçlandırılacak.

2005 yılında, enflasyon, faiz, büyüme gibi temel makro ekonomik göstergelerdeki iyileşme sürecini devam ettirmeye yönelik olarak; maliye, para ve gelirler politikaları birbirleriyle tutarlı bir şekilde uygulanacak. Bu kapsamda 2005 yılında uygulanacak başlıca poli-

tikalar şöyle;

2005 yılında maliye politikasının temel hedefi, programda öngörülen faiz dışı fazla hedefine ulaşmak ve böylece kamu borç stokunun sürdürülebilirliğini devam ettirmek olacak.

Vergi politikasının temel hedefi ise, büyüme ve istihdam politikalarını destekleyici ve aynı zamanda mevcut makroekonomik politikalar ile uyumlu etkin bir vergilendirme sisteminin oluşturulması olarak belirlendi.

Vergi sisteminin daha etkin hale getirilmesi için yapısal düzenlemelere devam edilecek. Bu kap-

samda, kayıt dışı ekonomiyi kontrol altına almak amacıyla, vergi idaresinin uygulama, izleme, denetleme fonksiyonları güçlendirilecek. Gelir idaresinin yeniden yapılandırılması çalışmaları sonuçlandırılacak.

Vergi kanunları sadeleştirilerek, bu çerçevede çeşitli vergi kanunlarında yer alan istisna, muafiyet ve vergi indirim hükümleri, ekonomik ve sosyal politikalar çerçevesinde yeniden değerlendirilecek.

Kamu harcamalarında etkinliğin sağlanması ve önceki yıllarda ihmal edilmiş yatırım harcamaları-

BİLANÇO

nın kamu borçlanma gereği üzerinde baskı oluşturmaksızın artırılması temel harcama politikası olacak.

Makroekonomik hedefler

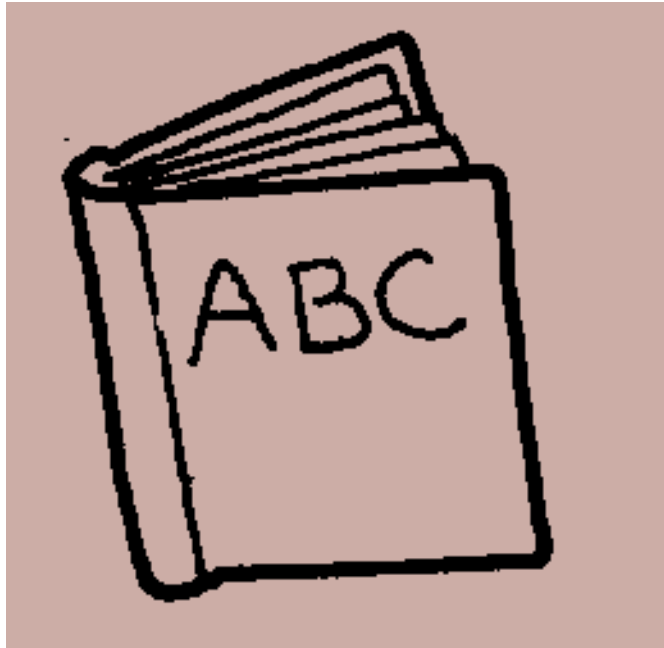
2005 yılında reel olarak GSMH'nın yüzde 5 oranında, toplam yurt içi talebin ise yüzde 3 oranında artması hedeflenmekte.

Bu çerçevede, özel tüketim harcamalarının yüzde 2,5; özel kesim sabit sermaye yatırımlarının ise yüzde 8 oranında artması beklenmekte. 2005 yılında, kamu tüketiminin yüzde 1, kamu kesimi sabit sermaye yatırımlarının ise yüzde 17,6 oranında artacağı tahmin edilmekte. Bu tahminler altında, toplam tüketim artış hızının yüzde 2,3'e ulaşması; toplam sabit sermaye yatırımlarının ise yüzde 10,5 oranında artması beklenmekte.

2005 yılında 12 aylık Tüketici Fiyat Endeksi (TÜFE) artış hızının yüzde 8; ortalama TÜFE artışının ise yüzde 9,6 olması hedeflendi. GSMH deflatörü artışı yüzde 8 olarak öngörüldü.

2005 yılında ihracatın (FOB), bir önceki yıla göre yüzde 14,5 oranında artışla 71 milyar dolara; ithalatın (CIF) ise yüzde 8,9 oranında artışla 104 milyar dolara

ulaşacağı tahmin edildi. Dünya ticaret hacminin canlanmasının ve ihracat pazarlarımızda öngörülen yüksek oranlı büyümenin, ihracat performansını olumlu yönde etkileyeceği böylece, dış ticaret açığının ödemeler dengesinde yer aldığı şekliyle, 2005 yılında 2004 yıl sonu tahminine göre 1,8 milyar dolar gerileyerek 21,8 milyar

dolar olarak gerçekleşmesi bekleniyor. Tüketim malı ithalatında öngörülen düşme eğilimi ve turizm gelirlerindeki artış sonucunda cari işlemler hesabının 2004 yıl sonu tahminine göre 3,8 milyar dolar tutarında bir iyileşme göstererek 10,6 milyar dolar açık vereceği tahmin edilmekte.

2005 yılında, konsolide bütçe gelirlerinin GSMH içerisindeki payının bir önceki yıla göre yüzde 0,8 oranında artarak yüzde 28,9;

konsolide bütçe vergi gelirlerinin GSMH içerisindeki payının bir önceki yıla göre 1 puan artışla yüzde 24,7 olması hedeflendi.

2005 yılında konsolide bütçe faiz dışı harcamalarının GSMH'ya oranının, 2004 yılına göre 0,9 puan artarak yüzde 23,2 düzeyinde gerçekleşmesi hedeflenmekte. Konsolide bütçe faiz ödemeleri-

nin GSMH'ya oranının ise bir önceki yıla göre 2 puan azalarak yüzde 11,8 olması hedeflendi. Böylece konsolide bütçe harcamaları toplamının GSMH'ya oranının yüzde 34,9 olması programlandı.

Bu gelir ve harcama hedefleri altında konsolide bütçe açığının GSMH'ya oranının 2005 yılında bir önceki yıla göre

1,9 puan azalarak yüzde 6,1'e gerilemesi hedeflendi. Konsolide bütçe faiz dışı fazlasının GSMH'ya oranının ise yüzde 5,7 olması planlandı.

2005 yılında kamu kesimi borçlanma gereğinin GSMH'ya oranının 2004 yılına göre 2,3 puan azalarak yüzde 3,6 olması bekleniyor. Kamu kesimi borçlanma gereğinde hedeflenen bu azalma büyük ölçüde faiz ödemelerindeki düşme ve vergi gelirlerindeki artıştan kaynaklanacak.

BİLANÇO

Temel Ekonomik Büyüklükler							
	1995	2000	2001	2002	2003	2004(1)	2005(2)
BÜYÜME (Yüzde Değişme)							
Tarım	2,0	3,9	-6,5	6,9	-2,5	3,1	-1,7
Sanayi	12,1	6,0	-7,5	9,4	7,8	10,8	6,5
Hizmetler	6,3	8,9	-7,7	7,5	6,7	10,3	5,3
GSYİH	7,2	7,4	-7,5	7,9	5,8	9,6	4,8
GSMH	8,0	6,3	-9,5	7,9	5,9	10,0	5,0
GSMH (Trilyon TL)	7 855	125 596	176 484	275 032	356 681	424 129	480 963
GSMH (Milyar Dolar)	171,9	201,4	144,0	181,7	238,5	293,3	298,4
FİYATLAR (Yüzde Değişme)							
GSMH Deflatörü	87,2	50,9	55,3	44,4	22,5	8,1	8,0
TEFE Yıllık Ortalama	86,0	51,4	61,6	50,1	25,6	10,7	10,3
TEFE Yıl Sonu	65,6	32,7	88,6	30,8	13,9	13,5	8,0
TÜFE Yıllık Ortalama	89,1	54,9	54,4	45,0	25,3	10,7	9,6
TÜFE Yıl Sonu	76,0	39,0	68,5	29,7	18,4	10,0	8,0
DIŞ TİCARET (Milyar Dolar)							
İhracat (FOB)	21,6	27,8	31,3	36,1	47,3	62,0	71,0
İthalat (CIF) (3)	35,7	54,5	41,4	51,6	69,3	95,5	104,0
Dış Ticaret Açığı	-14,1	-26,8	-10,1	-15,5	-22,1	-33,5	-33,0
Cari İşlemler Dengesi	-2,3	-9,8	3,4	-1,5	-6,9	-14,4	-10,6
Cari İşlemler Dengesi/GSMH (Yüzde)	-1,4	-4,9	2,3	-0,8	-2,9	-4,9	-3,6
KAMU FİNANSMANI (Yüzde)(4)							
Konsolide Bütçe Gelirleri / GSMH	17,7	26,5	29,1	27,5	28,1	28,1	28,9
Konsolide Bütçe Vergi Gelirleri / GSMH	13,8	21,1	22,5	21,7	23,6	23,7	24,7
Konsolide Bütçe Giderleri / GSMH	21,8	37,4	46,0	42,6	39,4	36,1	34,9
Konsolide Bütçe Faiz Ödemeleri / GSMH	7,3	16,3	23,3	18,9	16,4	13,8	11,8
Konsolide Bütçe Faiz Dışı Harcamalar / GSMH	14,4	21,1	22,7	23,8	22,9	22,3	23,2
Konsolide Bütçe Açığı / GSMH	-4,0	-10,9	-16,9	-15,2	-11,3	-8,0	-6,1
Konsolide Bütçe Faiz Dışı Denge / GSMH	3,3	5,3	6,4	3,7	5,2	5,8	5,7
Konsolide Bütçe Faiz Dışı Denge / GSMH (5)	3,2	4,3	4,4	2,6	5,0	5,0	5,0
Kamu Kesimi Borçlanma Gereği/GSMH	-5,0	-11,8	-16,5	-12,7	-9,4	-5,9	-3,6
Faiz Dışı KKBG / GSMH	4,5	5,6	8,1	7,0	7,7	8,4	8,5
Faiz Dışı KKBG / GSMH (5)		2,5	5,8	4,6	6,6	6,7	6,7

(1) Gerçekleşme tahmini

(2) Program

(3) 2001 yılından itibaren parasal olmayan altın ithalatı dahildir.

(4) (-) açığı, (+) fazlayı göstermektedir.

(5) IMF tanımlı

OECD ülkelerinde vergi yükü artıyor

Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı (OECD) tarafından yayınlanan “Vergi Gelirleri İstatistikleri, 1965-2003” başlıklı Rapor son 30 yıllık dönemde OECD üyesi ülkeler genelinde vergi yükünün arttığını ortaya koyarken, bu dönem zarfında vergi gelirlerinin bileşiminde de önemli değişiklikler meydana geldiğini vurguladı.

OECD tarafından yayınlanan “Vergi Gelirleri İstatistikleri, 1965-2003”⁽¹⁾ raporuna göre, son otuz yılı aşkın sürede OECD'ye üye ülkeler genelinde vergi yükü - sosyal güvenlik sistemi kesintileri dahil - hemen hemen kesintisiz bir artış sergilemiş ve vergi yükünün gayrisafi milli hasılaya oranı, 10.5 puanlık bir artışla, 1965 yılındaki yüzde 25.8 düzeyinden 2002 yılında yüzde 36.3'e yükselmiştir.

1965-1975 yıllarında, birinci 'petrol şoku'na kadarki dönemde, hemen tüm üye ülkelerde gerçekleşen hızlı ve kesintisiz gelir büyümesi, hükümetlere, siyasi alanda fazla bir dirençle karşılaşmaksızın vergi oranlarını arttırma olanağı sağlamış ve bu dönem zarfında ortalama vergi yükünün

GSYİH'ya olan oranı 4.5 puan artmıştır. Kişisel gelirler reel anlamda büyürken gelir üzerinden alınan vergilerdeki artışa karşı kamuoyunun direnci zayıf olmuş ve özellikle zengin Avrupa ülkelerinde 'refah devleti'ne karşı beslenen sempati, aynı şekilde sosyal sigorta sistemi keseneklerinin fazla bir kamusal direnç ile karşılaşmaksızın yükseltilebilmesine olanak vermiştir. Bunun yanı sıra ortalama vergi yükündeki artışın bir bölümü, müterakki vergi sistemlerinde vergi dilimlerinin enflasyon paralelinde arttırılmamış olması sonucu, kişisel gelirler üzerindeki vergi yükünün otomatik biçimde tırmanmasından kaynaklanmıştır.

1975 ile 1985 yılları arasında OECD bölgesinde vergi yükü 3.3 puanlık bir artış göstermiştir.

70'lerin ortalarından itibaren ekonomik büyüme hızında gözlemlenen yavaşlama ve işsizlik hadlerindeki artış hükümetlerin vergi oranlarını arttırma olanaklarını sınırlamıştır. Bu dönemde üç ülkede (İzlanda, İsviçre ve Türkiye) sosyal sigorta kesenekleri dahil toplam vergi yükünün GSYİH'ya olan oranı düşmüştür. Seçmenlerin harcanabilir gelirlerinde tanık olunan durgun seyr, bunun yanı sıra refah devleti modelinin bir takım ekonomik olumsuzluklara yol açabileceği ve yüksek vergi hadlerinin arz kaynaklı sorunlar yaratabileceği yolundaki endişelerin güçlenmesi, vergi oranlarının daha da yükseltilmesine karşı tanık olunan toplumsal direnci güçlendirmiştir. Buna rağmen 1980 yılında yaşanan ikinci petrol şoku esna-

(1) Revenue Statistics, 1965-2003, OECD.

sında ve onu izleyen şiddetli resesyon döneminde artan sosyal güvenlik harcamalarını finanse etmek ve hızla büyüyen bütçe açıklarını dizginlemek için Avrupa'da hükümetler vergi oranlarını yükseltmek durumunda kalmışlardır.

1985-1995 arasında OECD bölgesinde vergi yükü yükseliş eğilimini sürdürmüş, ancak bu dönemdeki genel ortalama artış yüzde 2.3'te kalmıştır. Vergi yüklerinin daha da artırılmasına karşı kamuoyunda yükselen tepkiler 11 OECD üyesi ülkede bu dönemde vergi yükünün GSYİH'ya olan oranının niçin düşürülmesi cihetine gidildiği hususunu açıklamaktadır. Ancak 1980'li yılların ortalarından itibaren birçok OECD üyesi ülke, vergi sistemlerinde önemli reformlar gerçekleştirdikleri ve bu kapsamda gelir ve kurumlar vergisi oranlarında indirimlere gittikleri halde, vergi muafiyetlerinin azaltılması veya tamamen kaldırılması nedeniyle, bu reformların vergi yükünü azaltma yolundaki etkileri sınırlı kalmıştır. 90'lı yılların ortalarında OECD bölgesinin önemli bir bölümünde, artık vergi yükünün üst sınırına ulaştığı izlenimi yaratacak şekilde, ağırlıksız ortalama vergi yükü görece bir istikrar kazanmıştır. Bununla birlikte vergi yükü/GSYİH oranı 1995-2000 döneminde bir puanlık bir artış daha sergilemiştir. 1995-2003 yıllarını kapsayan dönem itiba-

riyle ise OECD bölgesinde ortalama vergi yükü yüzde 0.4 oranında bir artış göstermiştir.

Şüphesiz yukarıda sıralanan ortalama rakamlar OECD üyesi ülkeler arasında bulunan önemli farkları yansıtmamaktadır. Vergi yükündeki gelişmelere değişik ülke grupları itibarıyla bakıldığında örneğin Kanada, ABD ve Meksika'da vergi yükünün GSMH içindeki payı, ağırlıklandırılmamış ortalama olarak, 1975 yılında yüzde 25.2 iken, bu oran 2002 yılı itibarıyla sadece yüzde 26.1'e yükselmiştir. Buna karşılık OECD üyesi Avrupa ülkeleri itibarıyla aynı yıllar itibarıyla vergi yükü yüzde 26.5'ten yüzde 38.9'a yükselmiştir.

Bu uzun zaman dilimi içinde vergi yükünün gayrisafi yurtiçi hasılaya olan oranı belirgin şekilde yükselmişse de, belli başlı vergi türleri hasılatının toplam vergi gelirleri içindeki paylarının görece bir istikrar gösterdiği gözlenmektedir.

2002 yılı itibarıyla kişisel gelir üzerinden alınmakta olan gelir vergisi halen en önemli gelir kaynağı olma özelliğini korumaktadır. Bununla beraber OECD üyesi ülkeler genelinde bu vergi gelirlerinin toplam vergi gelirleri içindeki payı 1980 yılındaki yüzde 30 düzeyinden 2002 yılı itibarıyla yüzde 26'ya gerilemiş bulunmaktadır (ağırlıksız ortalama olarak). Kişisel gelir vergisinin

oranı ülkeden ülkeye önemli sapmalar göstermektedir. Bu oran, Slovak Cumhuriyetinde yüzde 10, Çek Cumhuriyeti ve Kore'de yüzde 13, Yunanistan'da yüzde 13 iken, Yeni Zelanda'da yüzde 42 ve Danimarka'da ise yüzde 53 tür. Son on yıllık dönemde Kurumlar vergisinin toplam vergi gelirleri içindeki payı yüzde 1 oranında bir artışla, 1960 yılındaki düzeyine, yüzde 9'a yükselmiştir. Kişisel gelir vergisinde olduğu gibi Kurumlar vergisi gelirlerinin toplam vergi gelirleri içindeki payı da ülkeden ülkeye önemli salınım göstermektedir. Örneğin bu oran, Almanya ve İzlanda'da yüzde 3, Kore'de yüzde 13, Avustralya'da yüzde 17, Norveç'te yüzde 19 ve Lüksemburg'da ise yüzde 21'dir. Birlikte mütalaa edildiğinde gelir ve kurumlar vergisi hasılatı, OECD üyesi ülkelerin yarısında kamu harcamalarının finansmanı açısından, toplam vergi gelirlerinin en büyük kaynağını oluşturmaktadır. Ve bu ülkelerden dördünde, Avustralya, Kanada, Danimarka ve Yeni Zelanda'da gelir ve kurumlar vergisinin toplam vergi gelirleri içindeki payı yüzde 45'in üzerindedir.

Toplam vergi gelirleri içinde gelir vergisinin payı azalırken sosyal güvenlik sistemi keseneklerinin payı giderek büyüyen bir paya sahip olmuş ve bu oran 2002 yılı itibarıyla yüzde 25'e ulaşmıştır. 1965 yılında yüzde 18 olan

BİLANÇO

TOPLAM VERGİ HASILATININ GSYİH'YA OLAN ORANI (% Olarak)							
	1975	1985	1990	1995	2000	2001	2002
OECD Ortalaması	30.3	33.6	34.8	35.9	37.2	36.8	36.3
AB (19)	32.0	37.3	38.3	39.5	40.4	39.9	39.3
AB (15)	33.2	38.8	39.4	40.3	41.8	41.2	40.6
Türkiye	16.0	15.4	20.0	22.6	32.3	35.1	31.1

sosyal sigorta sistemi kesenekleri payının sürekli bir artış göstermesinde, yükselen işsizlik haddinin, yaşlanan nüfus yapısının ve hükümetlerin sağlık ve sosyal yardım programlarına daha fazla kaynak ayırma durumunda kalmasının bu alandaki harcamaları arttırıcı baskısı önemli rol oynamıştır. 2002 yılı itibariyle toplam vergi hasılatı içinde sosyal sigorta sistemi keseneklerinin payı Danimarka'da yüzde 3, Almanya'da yüzde 40, Slovak Cumhuriyetinde yüzde 43 ve Çek Cumhuriyetinde ise yüzde 44 dür.

Avusturya, Çek Cumhuriyeti, Fransa, Almanya, Japonya, Hollanda, Slovak Cumhuriyeti ve İspanya'nın oluşturduğu 8 OECD üyesi ülkede, günümüzde, sosyal sigorta sistemi kesenekleri yalnız

başına, genel hükümet gelirlerinin en büyük kalemini oluşturmaktadır. Bu keseneklerin bu ülkelerin çoğunda bu kadar önemli bir nitelik taşıması günümüzde, Avrupa'nın önemli bir bölümünde sosyal güvenlik sisteminin "Bismarck modeli" olarak tanımlanan sosyal güvence anlayışına dayanıyor olmasından kaynaklanmaktadır. Bilindiği gibi sözü edilen 'model', hükümet destekli sosyal güvence sisteminin, hem sağlanan faydaların ve hem kesentilerin işçi ücretleri ile ilişkili olduğu bir özel sigorta sistemi olarak değerlendirmektedir.

OECD üyesi ülkeler sadece, sosyal nitelikli harcamalarının sosyal güvenlik katkı payları ile finanse ettikleri kısım itibariyle değil, fakat aynı zamanda bu kat-

kı paylarının işveren ve işçi kesimi tarafından ödenen görece payları itibariyle de birbirlerinden önemli farklar göstermektedirler.

1965-2002 döneminde gayrimenkul varlıklar, safi servet ve hukuki muameleler üzerinden alınan vergilerin toplam vergi gelirlerine olan oranı da önemli bir gerileme göstermiş ve yüzde 8'den yüzde 5'e düşmüştür. Bunda bu tür vergilere karşı olan direnç kadar vergi tabanını oluşturan varlık değerlerinin (matrah) enflasyon karşısında erozyona uğramasının önlenememesi de rol oynamıştır.

Yakın zamanlardaki cüzi bir azalma dışında, Tüketim üzerinden alınan vergilerin (genel tüketim vergileri + özel tüketim ver-

VERGİ TÜRLERİ GELİRLERİNİN TOPLAM VERGİ HASILATI İÇİNDEKİ PAYI (2002 Yılı İtibariyle % Olarak)						
	Gelir ve Karlar Üzerinden	Sosyal Güvenlik	Bordro Üzerinden	Mülk Üzerinden	Mal ve Hizmetler Üzerinden	Diğer
OECD Ortalaması	35.3	25.4	0.9	5.5	31.9	0.9
AB (19)	32.3	29.9	1.0	4.4	31.6	0.7
AB (15)	34.1	28.1	1.0	4.9	30.8	0.9
Türkiye	24.7	19.8	-	2.9	46.8	5.8

BİLANÇO

gileri) toplam vergi gelirleri içindeki payı 1975-1995 döneminde fazla bir değişiklik göstermemiş ancak mal ve hizmetler üzerinden alınan vergilerin bileşiminde önemli bir değişiklik meydana gelmiştir. Hızla artan bir önemli hasılat kaynağı başta Katma Değer Vergisi olmak üzere genel tüketim vergileri olmuştur. Genel tüketim vergileri gelirlerinin 1960'lı yılların ortalarında yüzde 14 olan toplam vergi hasılatı içindeki payı günümüzde yüzde 19'a yükselmiş bulunmaktadır. Bu süreçte katma değer vergisinin önemi giderek artarken harçlar ve gümrük vergileri gibi özel tüketim vergilerinin payı sürekli düşüş göstermiştir.

Aşağıdaki tabloda, 1965-2002 dönemi itibariyle, toplam vergi hasılatının GSYİH'ya olan oranı ile belli başlı vergi türlerinin top-

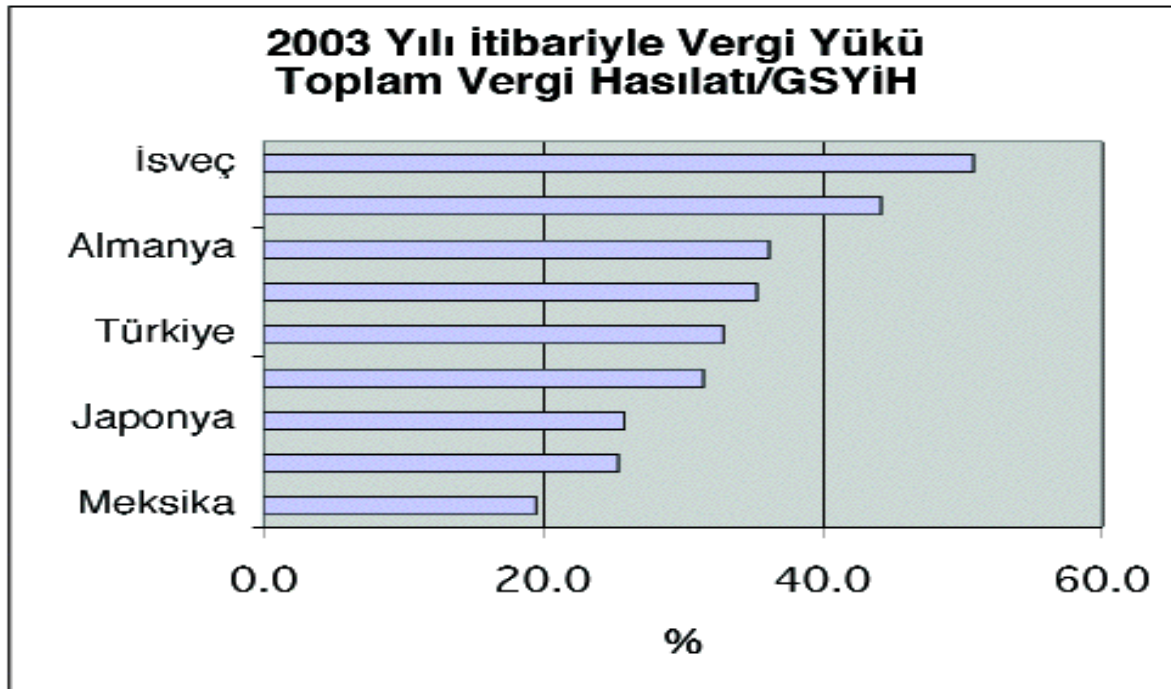
lam vergi hasılatı içindeki payında gözlemlenen değişim, OECD üyesi ülkeler geneli ve Türkiye için verilmektedir:

Diğer taraftan OECD tarafından yapılan araştırma sonuçlarına göre, 2003 yılı için elde edilmiş olan veriler, son iki yıllık sürede toplam vergi hasılatının GSYİH'ya olan oranında gözlemlenen düşme eğiliminin sona erdiğini göstermektedir. Halen haklarında veriler toplanabilmiş olan 23 OECD üyesi ülkeden 13'ünde 2003 yılında toplanan vergilerin gayrisafi milli hasılaya oranı tekrar yükselme göstermiştir. Elde edilen rakamlar vergi gelirleri düşük ülkelerin vergi oranlarını ağırlaştırmaya giderken, vergi yükü halen ağır olan ülkelerin ise, bu yükü azaltma çabası içinde olduklarını göstermektedir.

Aralarında Türkiye'nin de bulunduğu 5 üye ülkede 2003 yılında toplam vergi hasılatının GSYİH'ya oranı 1 puandan fazla artış göstermiştir. Bu ülkeler İzlanda, Türkiye, İrlanda, Meksika ve Kore'dir. Hernekadar İzlanda, Meksika ve Türkiye'de mal ve hizmetler üzerinden alınan vergilerdeki artış da katkıda bulunmuşsa da, vergi yükünde görülen yükselme esas itibariyle gelirler üzerinden alınan vergilerdeki artıştan kaynaklanmıştır.

2003 yılı itibariyle GSYİH'nın yüzdesi olarak, Meksika yüzde 19.5 ile vergi yükünün en düşük olduğu ülke olurken, İsveç yüzde 50.8 ile vergi yükünün en ağır olduğu ülke konumundadır.

Aşağıda bazı seçilmiş OECD üyesi ülkeler için, GSYİH'nın yüzdesi olarak 2003 yılı vergi yükleri verilmektedir:

Finansal raporlamada dönüm noktası

Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (IASB) tarafından kabul edilerek yayınlanan finansal raporlama standartları 2005 yılı Ocak ayından itibaren, Avrupa Birliği'nin tüm üye ülkeleri ile diğer bir çok ülkede kurulu olan ve hisseleri borsada işlem gören şirketler için bağlayıcı nitelik kazanacak.

1 973 yılından başlayarak bugüne kadar, finansal raporlama standartlarında bir uyumlaştırmanın sağlanması faaliyeti Uluslararası Muhasebe Standartları Komisyonu'nun (IASC) sorumluluğu altında yürütülmüştür. 2000 yılında ise Avrupa komisyonu, uluslararası muhasebe standartlarının 2005 yılından itibaren AB sınırları içinde hisseleri borsalarda işlem gören tüm şirketler için bağlayıcı hale gelmesini kararlaştırdı. 2001 yılında ise IASC bu alanda benimsenen yeni yaklaşıma uyum sağlamak üzere Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (IASB) olarak bir yeniden yapılanmaya gitti. Bu yapılanma içerisinde ve Sir David Tweedie'nin Başkanlığı altında IASB, 2005 yılında geçi-

lecek bu yeni dönem için gerekli olacak standartların hazırlanması ve uzun dönemde de uluslararası finansal raporlama standartları (IFRS) üzerinde küresel uyum sağlanması görevlerini üstlendi.

Başlangıçta olaylar herkesin arzu ettiği bir istikamette yürümeye başladı. ABD'nde özellikle Enron, Worldcom vb. bilinen muhasebe skandallarının patlak vermesi üzerine, esas itibariyle muhafazakar bir yaklaşım sergileyen Amerikan muhasebe ve standart belirleme ortamında bir önemli değişikliğe gidilmesi yönünde ilgili çevrelerde genel bir istek ve uzlaşma ortamı oluştu ve bu doğrultuda Amerikan standartları ile IASB tarafından yayınlanmış olan standartlar arasında bir uyum, paralel yak-

laşım çizgisi sağlanması yolunda başlatılan çabalar memnuniyetle karşılandı. Ancak muhasebe standartları belirleme sürecinin son otuz yıllık tarihinin de ortaya koyduğu gibi, işler uygulama safhasına intikal ettiğinde coşkulu davranışlar yerini, daha ihtiyatlı ve çekingen tutumlara bırakıyor.

Değişik standart dizileri arasında bir uyum sağlanması alanında en büyük anlaşmazlık, finansal türevler ve hedging (bir riskin ters yönlü mukabil bir riskle karşılanması) konularını da içeren finansal araçların açıklanması ile ilgili IAS 32 ve IAS 39 standartları üzerinde yoğunlaştı. Uluslararası Muhasebe standartları Kuruluna (IASB) göre türev araçlar, bilançoda gerçeğe uygun değerleri üzerinden göster-

rilmeli ve araçlarla ilgili olarak işletmece maruz kalınan veya elde edilen yıllık zarar ve gelirler, kar ve zarar hesapları içinde gösterilmeli. Buna karşılık Avrupa'da kurulu bankalar bu yaklaşımın, bilançolara ve gelir tablolarına aşırı bir oynaklık getirebileceği şikayetinde bulundular.

Finansman dünyasında karmaşık finansal araçların kullanımının çok hızlı bir şekilde artması nedeniyle, içinde bulunulan on yıllık dönem sona ermeden, küresel düzeyde menkul kıymet piyasalarını düzenlemekte olan 'Hükümetlerce İhraç Edilen Menkul Kıymetler Komisyonları Uluslararası Kurumu' tarafından onaylanmasını güvence altına alabilmek amacıyla bir kural geliştirilmesi yönünde, standart belirleyiciler üzerinde yoğun bir baskı oluşmuştu. Ancak böyle bir kuralın hızlı bir biçimde geliştirilmesi, bu kuralın kaçınılmaz biçimde kusurlu olacağı anlamını taşıyordu, bununla beraber kusurları da olsa bir kuralın olması hiç kural olmamasından daha iyi idi. Ama bu durum standartların bir eleştiri yağmuru altında kalmasına yol açtı. Buna ek olarak bu standartların Avrupa Birliği tarafından onaylanması sürecinde yaşanan gecikme, Avrupa'da muhasebe uygulamaları arasında var olan kültürel farklılıkların ortaya çıkması sonucunu doğurdu.

Kıta Avrupa'sında kültürel yaklaşım itibariyle muhasebe bilgi-

leri vergilendirme amacına dönük olarak ve esas itibariyle kredi verenlerin kullanımı için hazırlanır. Buna mukabil İngiltere ve ABD'nin Anglosakson iş alanında finansal raporlama daha baskın biçimde, hissedarlar ve yatırımcılar için yapılır. Diğer taraftan kıta Avrupa'sında standart belirleme çalışmalarının tarihi pek eski değildir ve şirketler standartlarla ilgili olarak kural belirleyen bağımsız örgütlere pek alışkın değildir.

IAS 32 ve IAS 39 üzerinde yaşanan münakaşalar neticesinde, standartların yasal zemine oturtulması ve bağlayıcı hale getirilmesi için öngörülen, bu standartların Avrupa Birliği'nce onaylanması süreci, şimdi bu standartlara uyulması nedeniyle kötü gözükecek olan mali açıklamalardan kurtulmak için bir parça imkanları olduğunu gören Avrupalı bankacılardan gelen baskılar sonucu kilitlendi. Özellikle Fransız bankacılık sektörü yetkilileri IASB sürecine karşı ısrarlı bir yıpratma, karşı koyma taarruzu içinde oldular. Fransa'dan gelen eleştiriler gerçekten umulmadık ölçüde idi. 1997 yılında Dünya Muhasebe Kongresi Paris'te yapıldığında Cumhurbaşkanı Chirac, uluslararası finansal raporlama standartlarının (IFRS) geleceğinden övgüyle söz etmişti. Fakat bu yıl içinde ise bankacılardan gelen baskılar üzerine, aynı standartları bir "facia" olarak nitelendirdi.⁽¹⁾ IASB

başkanı Sir David Tweedie'ye göre Fransızların değişik bir muhasebe kültürleri var. Şirketlerinin çoğunun ABD'nde borsaya kote edilmemiş olması nedeniyle bir sistem değişikliğine gitmek için fazla neden görmüyorlar. Ancak Birliğin bu konuda ısrarlı davranması bekleniliyor.

Ama üzerinde tartışmaların sürdüğü 'hedging' ile ilgili kurallar AB tarafından onaylansın ya da onaylanmasın Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarının (IFRS) geri kalan bölümü gelecek yıldan itibaren şirket raporlarında esas alınacak. Ve sistemdeki köklü değişime ve başlangıçta ortaya koydukları kızgınlığa rağmen bu yeni sistemin şirketler için faydalı sonuç getireceğine inanılıyor. Karşı karşıya kalınacak başta gelen güçlüklerden birisi ile, eskiden olduğu gibi karların ve zararların yuvarlatılması işlemi bir kenara konulduğunda, sonuç hesaplarında ortaya çıkacak olan oynamaların piyasaya nasıl izah edilebileceği konusunda karşılaşılabilecek.

Ernst & Young'da denetim ve muhasebe bölümü başkanı Nigel Jones "biz artık gerçeğe uygun değer (fair value) sistemine daha yakın olan bir sisteme geçiyoruz ve bu verilen değerlerin neyi ifade ettiği konusunda hayli tartışma olacak" demektedir. Jones'a göre İngiltere'de bilançoya dayalı değer muhasebesine geçilmekte olduğu için, ayrıntı-

BİLANÇO

larda bir çok değişiklik olacaksa da sistemin geneli itibariyle değişiklik fazla olmayacak, buna karşılık Avrupa'nın geri kalan bölümünde sistem değişiklikleri daha önemli olacak. Başlangıçta IFRS'lerin yorumlanmasında da farklılıklar ortaya çıkması ve bu durumun bazı tutarsızlıklara neden olması da tahmin ediliyor. Şu ana kadar "Uluslararası Finansal Raporlama Yorumları Komitesi" sınırlı sayıda yorum yayınladığı için, başlangıçta yorumlamaya ilişkin sorunları şirketlerin muhasebe direktörlerinin ya da denetimcilerin yapması mecburiyeti ile karşılaşılabilecek. Bu durum piyasada, bir geçiş dönemi boyunca, hafif derecede de olsa bazı tutarsızlıklara neden olabilir.

Swaplar ve türev finansal araçlarla ilgili IAS 39 üzerinde bu güne kadar yoğun biçimde süren tartışmalar Eylül ayı ortasında İngiltere'deki en üst muhasebe meslek örgütünün yaptığı bir açıklamayla yeniden alevlendi.⁽²⁾ Muhasebe Standartları Kurulu İngiliz şirketlerine, Brüksel'de yapılan görüşmeler sonucu üzerinde uzlaşma sağlanmış olan ve yetersiz bulunduğu değişiklikleri dikkate almamaları ve IAS 39'u aynen uygulamaları tavsiyesinde bulundu. İngiliz Muhasebe Standartları Kurulunun bu son çıkışı değişik mu-

hasebe örgütleri ve kural koyucuları arasında devam eden yoğun görüş ayrılıklarını yeniden gündeme taşımış bulunuyor. Bu açıklamadan birkaç gün önce de Danimarka Merkez Bankası, Avrupa Komisyonu'na, IAS 39 üzerinde varılan bu uzlaşmanın tüm finansal sistemini alt üst edeceği savıyla uyarıda bulundu. 7 000 civarında Avrupa firmasının bu standartları uygulamasına sadece aylar kala, IAS 39'un yorumlanması konusu halen çözümlenmemiş durumda bulunuyor. Zira AB üyesi ülke bakanları uzun görüşmelerden sonra, hedge muhasebesi ve gerçeğe uygun değer konularında üye ülkeleri, IAS 39'un bazı bölümlerini dikkate almamaları alanında serbest bırakmıştı. Bu düzenleme ile dokuz paragraf standart metninden çıkarılmış ve şirketler, standardın sadece geri kalan kısımlarını benimseme konusunda yetkilendirilmiş idiler.

Ancak bu alanda güçlük sadece, aynı finansal raporlama standartlarının tüm AB üyesi ülkelerde uygulanması sürecinde ortaya çıkabilecek yorum farklarından kaynaklanmıyor. Zira büyük bir olasılıkla bazı AB üyesi ülkelerde 1 Ocak 2005'ten itibaren aynı anda iki farklı muhasebe standardı seti aynı anda yürürlükte olacak; daha açık bir

deyişle IFRS'ler ve ulusal muhasebe standartları.

Avrupa Birliği'nin bu alandaki düzenlemesine göre uluslararası muhasebe standartlarının uygulanması, sadece konsolide finansal tablolar düzenleyen ve hisse-leri borsalarda işlem gören şirketler için mecburi olacak. AB'nin düzenlemesi, IFRS'lerin diğer şirketler için de mecburi kılınmasını üye devletlerin kendi inisiyatifine bırakıyor.

Hemekadar, bazı üye ülkeler mevcut ulusal yasa ve düzenlemelerini ve ayrıca IFRS'lerin KOBİ'ler için çok da uygun olmaması durumunu kendi ulusal muhasebe standartlarını idame ettirmek için birer neden olarak ortaya sürüyor iseler de, aynı anda iki ayrı standart dizisinin aynı piyasada geçerli olmasının bazı olumsuz sonuçlar doğurması da kaçınılmaz gözüküyor. Bu durum özellikle bir şirketin kendi bireysel mali tablolarında ulusal muhasebe standartlarını kullanması, buna mukabil aynı şirketin konsolide mali tablolarında IFRS'leri kullanması halinde sözkonusu olacak. Bunun yanı sıra böyle bir durumda muhasebe öğrencilerinin, muhasebecilerin, denetim elemanlarının ve finansal tabloları kullananların her iki standart dizisini de kavramış olmaları gerekecek.

(1) Financial Times, 29 Eylül 2004, Understanding IFRS, S.2.

(2) Financial Times, 14 Ekim 2004, S. 14.

Borçlanma da artış eğilimi kırıldı

İç borçlanmada, borçlanma vadesi ortalama 210 günden 329 güne çıktı. 2003 yılında yüzde 44 seviyesinde olan devlet iç borçlanma senetlerinin faiz oranı yüzde 25'lere geriledi. İç ve dış borçlanma artış trendi de kırıldı.

Türkiye ekonomisinin yıllardır en önemli sorunu olan konsolide bütçe borç stoku artış eğilimi kırılarak, vade yapısı ve faiz oranları itibariyle olumlu bir eğilime girdi.

Konsolide bütçe toplam borç stoku, 2004 yılı Ağustos sonu itibariyle 314,7 katrilyon lira oldu. toplam stokun 176,9 katrilyon lira tutarındaki kısmı TL cinsinden, 127 katrilyon lira tutarındaki kısmı döviz cinsinden ve geriye kalan 10,8 katrilyon lira tutarındaki kısmı ise dövize endeksli borçlardan oluşuyor.

Borç stoku Eylül sonu itibariyle dolar cinsinden 210 milyar dolar düzeyinde bulunuyor. Borç stoku içinde en büyük payı yüzde 43 ile iç piyasaya ve yüzde 26 ile kamu kesimine olan borçlar oluşturdu.

İç borç stoku

2000 yılında 36 katrilyon olan iç borç stoku 2003 yılı sonu itibariyle 194 katrilyona yükseldi. bu rakam 2004 yılı Eylül ayı itibariyle 214 katrilyon oldu. Geçtiğimiz yıl sonunda, 2004 yılı 9 aylık sürede iç borçlanma da artış oranı yüzde 10.3 düzeyinde gerçekleşti.

Kriz öncesi dönemde iç borçların GSMH oranı yüzde 29 iken bu 2001 yılında 69.2'ye yükseldi. 2002 ve 2003 yıllarında ise iç borç stokunun GSMH'ya oranı yüzde 54.5 olarak gerçekleşti.

İç borçlanmanın vadesi uzarken, faiz oranları da geriledi. 2002 yılında ortalama vade 210 gün iken, 2003 yılında 277 güne ve 2003 yılının ilk dokuz ayında 329 güne çıktı. Vadede ki uzama eğiliminde süreklilik göstermeye başladı.

Ortalama bileşik faizler 2002 yılında 63.70 seviyesinde iken 2003 yılında 44.37'ye geriledi. 2004 yılının ilk dokuz ayında ise bileşik faiz 25.58 oldu.

2004 yılında Hazine tarafından iç borçlara ilişkin 54 katrilyon lira ana para ve 18 katrilyon lira faiz ödemesi yapılacak. 2005 yılında Hazine 83 katrilyon lira anapara ve 29 katrilyon lira faiz olmak üzere şimdiden en az 113 katrilyon liralık ödeme gerçekleştirecek. 2004 yılının ilk yedi ayında 31 katrilyon lira faiz ödemesi gerçekleştirilirken net 17,5 katrilyon lira borçlanmaya gidildi. 2005 yılı içinde bütçeden hazineye 56 katrilyon lira faiz ödemesi için ödenek ayrıldı.

Dış borçlar

2002 yılı sonunda 56.8 milyar dolar olan konsolide bütçe dış borç

BİLANÇO

stoku 2003 yılı sonunda yüzde 11.6 oranında artarak 63.4 milyar dolara yükseldi. 2004 yılının ilk 9 ayında dış borç stoku 64.8 milyar dolar düzeyine ulaştı.

Kamu ve özel sektör toplamı olarak dış borç stoku ise 2003 yılında bir önceki yıla göre yüzde 11.9 oranında artarak 145.8 milyar dolar olmuştu. 2004 yılının ilk yedi ayında bu rakam geçen yıl sonuna göre yüzde 1.7 oranında artarak 148.2 milyar dolara yükseldi.

2003 yılındaki 27.8 milyar dolarlık dış borç ödemesinin 20.8 milyar doları anapara ve 7 milyar doları faiz ödemesinden oluştu. 2004 yılının ilk yedi ayında 12.5 milyar doları anapara ve 3.5 milyar doları faiz olmak üzere 16 milyar dolar dış borç ödemesi yapıldı.

Dış borçların GSMH'ya oranı 2002 yılında yüzde 72'ye çıkmış iken 2003 yılında yüzde 60.9'a geriledi. Toplam döviz gelirlerinin toplam dış borçlara oranı da

2002 yılında yüzde 46.7 iken 2003 yılında yüzde 51.2'ye yükseldi. Dış borç servisinin GSMH'ya oranı bir önceki yıla göre artarak 2002 yılında yüzde 15.9, 2003 yılında ise gerileyerek yüzde 11.6 olarak gerçekleşti.

2005 yılında konsolide bütçeden 10.9 milyar dolar anapara ve 4.6 milyar dolar faiz olmak üzere 15.5 milyar dolar ödeme yapılacaktır. Bu rakam 2004 yılında ise rekor bir seviyeye yükselerek 20.3 milyar dolara ulaşacak.

İÇ BORÇLAR						
(Milyar TL)						
	1999	2000	2001	2002	2003(*)	2004(1)(*)
A- TOPLAM ÖDEME	25 477 768	37 577 493	164 360 842	141 059 233	166 357 352	121 350 487
1. ANAPARA	15 579 145	18 968 070	123 876 596	97 590 694	113 721 373	85 241 272
Tahvil	6 116 357	12 006 317	96 418 348	48 178 116	45 653 394	48 496 426
Bono	9 462 788	6 961 754	27 458 248	49 412 577	68 067 979	36 744 845
2. FAİZ	9 898 623	18 609 423	40 484 246	43 468 540	52 635 979	36 109 216
Tahvil	4 889 437	16 966 538	34 608 486	30 991 320	35 495 349	27 326 607
Bono	5 004 947	1 640 332	5 875 760	12 477 220	17 140 629	8 782 609
Kısa Vadeli Avanslar	4 239	2 553	0	0	0	0
B- TOPLAM BORÇLANMA	26 886 405	32 468 545	209 613 234	125 303 125	158 238 383	105 132 105
Tahvil	20 027 769	26 685 862	164 183 336	58 900 026	101 777 186	63 484 914
Bono	6 858 635	5 782 683	45 429 899	66 403 099	56 461 198	41 647 192
C- NET BORÇLANMA	11 307 260	13 500 474	85 736 639	27 712 432	44 517 010	19 890 834
Tahvil	13 911 412	14 679 545	67 764 988	10 721 909	56 123 791	14 988 487
Bono	-2 604 152	-1 179 070	17 971 651	16 990 522	-11 606 781	4 902 346
D- BORÇ STOKU	22 920 145	36 420 620	122 157 260	149 869 691	194 386 700	214 277 534
Tahvil	19 683 392	34 362 937	102 127 926	112 849 835	168 973 626	183 962 113
Bono	3 236 753	2 057 683	20 029 334	37 019 856	25 413 074	30 315 421

Kaynak : Hazine Müsteşarlığı

Not : Genel gider, iskonto gideri ve faiz vergisi iadeleri hariç.

* Geçici

(1) Ocak - Ağustos itibariyle

Cari açıkta mevsimsel düzeltme

Merkez Bankası verilerine göre, Eylül ayında cari denge 60 milyon dolar fazla verirken, dokuz aylık cari açık 10.5 milyar dolar oldu. Ödemeler dengesi istatistiklerinin metodolojisinde bedelsiz ithalatla ilgili olarak yaptığı değişiklik sonucu yılın ilk dokuz aylık dönemin -deki toplam cari işlemler açığı 10.5 milyar dolara yaklaştı. Türkiye, 2004 sonu itibariyle cari açık hedefini 10.8 milyar dolardan, 14.4 milyar dolara çıkardı.

Türkiye'nin ihracatı Ekim ayında bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 20,4 artarak 5 milyar 914 milyon dolara ulaştı. Bu rakamlarla birlikte aylık bazda ihracat rekoru kırılıken, Ocak-Ekim dönemindeki ihracat ise 51.5 milyar dolar oldu. Ekonomistler tarafından yakından izlenen cari açıkta nisbi iyileşme gözlemlendi. Merkez Bankası verilerine göre, Eylül ayında cari denge 60 milyon dolar fazla verirken, dokuz aylık cari açık 10.5 milyar dolar oldu.

Eylül ayı cari işlemler dengesi, bir önceki yılın aynı ayına göre

yüzde 90,3 oranında azalarak 60 milyon dolar tutarında fazla kaydetti. Bir önceki yılın aynı ayıyla karşılaştırıldığında Eylül ayında ödemeler dengesi tablosunda yer aldığı şekliyle dış ticaret açığı yüzde 50,9 oranında artarak 1.984 milyon dolar olarak gerçekleşirken, net turizm gelirleri yüzde 5,5 artışla 2.308 milyon dolara ulaştı. Böylece ocak-eylül 2004 döneminde cari işlemler açığı 10.550 milyon dolar oldu.

2004 yılının dokuz aylık verilerine göre dış ticaret açığı, ödemeler dengesi gösterimi uyarınca bir önceki yılın aynı dönemi-

ne göre yüzde 80,4 artışla 17.492 milyon dolar tutarında açık verdi. Bu gelişme: ihracat gelirlerinin yüzde 32,3 oranında artarak 44.797 milyon dolar olarak gerçekleşmesi ve bavul ticaretinin yüzde 3,6'lık artışla 2.893 milyon dolara ulaşmasına rağmen, altın dahil ithalat harcamalarının yüzde 42,4 oranında artarak 70.198 milyon dolara ulaşmasından kaynaklandı.

Hizmetler dengesi, ocak-eylül döneminde bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 19,3 oranında artarak 10.245 milyon dolar tutarında fazla verdi. Devlet İstatistik Enstitüsü'nün yayınladığı anket sonuçlarına göre, yılın

BİLANÇO

ilk dokuz aylık dönemi turizm gelirleri, bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 20,5 oranında artarak 12.644 milyon dolar olarak gerçekleşti. Bunun sonucunda net turizm gelirleri, yüzde 21,2 oranında artarak 10.734 milyon dolara ulaştı. Söz konusu dönemde ülkemizi ziyaret eden yabancı turist sayısı yüzde 29,2 artarak 13.377.179 milyon oldu.

Yılın ilk dokuz ayında 4.124 milyon dolar, 2004 yılının aynı döneminde ise 4.094 milyon dolar net ödemeye sonuçlanan yatırım geliri dengesinin altında yer alan portföy yatırım gelirlerinde 2004 yılı eylül ayında 29 milyon dolarlık net giriş görülmekte iken, doğrudan yatırım gelirleri ve faizlerden oluşan diğer yatırım gelirlerindeki net çıkışlar, sırasıyla 43 ve 258 milyon dolar olarak gerçekleşti. Ocak-eylül 2004 döneminde, diğer yatırımlar altında yer alan uzun ve kısa vadeli kredilere ilişkin faiz giderleri, 2003 yılının aynı dönemine göre yüzde 9,1 oranında azalarak 3.101 milyon dolar olarak gerçekleşti.

Bir önceki yılın ocak-eylül dönemiyle karşılaştırıldığında cari transferler, 2004 yılının dokuz aylık döneminde yüzde 4,5 oranında artarak 791 milyon dolar oldu. Alt kalemler itibariyle incelendiğinde, işçi gelirleri ve resmi transferlerden kaynaklanan girişler sırasıyla yüzde 1,5 ve yüzde 11,2 oranında artarak 532 ve 259 milyon dolar olarak gerçekleşti.

Doğrudan yatırımlar kalemi altında, Türkiye'deki yabancı sermayeli şirketlerin yurtdışındaki ortaklarından kullandıkları kredileri ve yurtdışında yerleşik kişilerin Türkiye'de gerçekleştirdikleri gayrimenkul alımlarını da içeren yurtdışında yerleşik kişilerin yurtiçinde yaptıkları net yatırımlar, bir önceki yılın ocak-eylül döneminde 1.004 milyon dolar olarak gerçekleşirken bu yılın aynı döneminde 2.274 milyon dolara ulaştı. Bu tutarın 1.218 milyon doları, temmuz, ağustos ve eylül ayları sırasıyla 250, 150 ve 150 milyon dolarlık tahmin olmak üzere, yurtdışında yerleşik kişilerin yılın ilk dokuz aylık döneminde Türkiye'de ger-

çekleştirdikleri net gayrimenkul alımlarından oluştu. Türkiye'deki yabancı sermayeli şirketlerin yurtdışındaki ortaklarından kullandıkları kredilerin net tutarı ise 280 milyon dolar olarak gerçekleşti.

Yurtiçinde yerleşik kişilerin yurtdışında yaptıkları net yatırımlarda ise 2003 yılı dokuz aylık döneminde net 327 milyon dolar, 2004 yılının aynı döneminde de net 666 milyon dolar çıkış gerçekleşti. Sonuç itibariyle, 2004 yılı ocak-eylül döneminde doğrudan yatırımlar kaleminde net 1.608 milyon dolar giriş gerçekleşti.

Portföy yatırımlarında, dokuz aylık dönemde 3.518 milyon dolar net sermaye girişi yaşandı. Diğer yatırımlar kaleminde ise 5.077 milyon dolar net giriş gerçekleşti. Finans hesaplarının son kalemi olan rezerv varlıklarının içinde bulunan resmi rezervler, 2003 yılı dokuz aylık döneminde 5.833 milyon dolar artarken 2004 yılının aynı döneminde 1.465 milyon dolar arttı.

Seçilmiş Kalemler-Dış Ticaret (Milyon ABD doları)	Ocak-Eylül 2003	Ocak-Eylül 2004	Yüzde Değişim
İhracat FOB	33.864	44.797	32,3
Bavul Ticareti (tahmin)	2.793	2.893	3,6
İthalat CIF	-49.286	-70.198	42,4
(Altın İthalatı)	-2.131	-2.667	25,2
Dış Ticaret Dengesi	-9.698	-17.492	80,4

Yabancı sermaye yatırımları artıyor

Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı (UNCTAD) tarafından yayınlanan “Dünya Yatırım Raporu”na göre üç yıllık bir süre boyunca şiddetli bir daralma sergileyen doğrudan yabancı sermaye yatırımları, küresel ekonomideki toparlanma ve şirket karlılık düzeylerinde gözlemlenen yükselmenin etkisiyle 2004 yılında tekrar genişleme süreci içine girdi.

2000 yılı ortalarından itibaren giderek derinlik kazanan küresel ekonomik durgunluğa paralel olarak doğrudan yabancı sermaye yatırımları (DYSY) da, 2001 yılından itibaren keskin bir daralma sürecine girmiş ve küresel düzeyde DYSY bir önceki yıla göre, 2001 yılında yüzde 41.1, 2002 yılında yüzde 17.0 ve üç yıllık daralma sürecinin son yılı olan 2003 yılında da yüzde 17.6 oranında küçülme göstermiştir. Küresel düzeyde doğrudan sermaye yatırımı girişleri 2003 yılında, 2000 yılında gerçekleşmiş olan 1.4 trilyon dolar düzeyinin yarısının dahi altında, 560 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. 2003 yılında en

belirgin gerileme DYSY'nın 1980'li yılların sonlarından bu yana en büyük kalemini oluşturan “sınır ötesi şirket birleşmeleri ve şirket satınalmaları” alanında gözlemlenmiş ve şirket birleşmeleri ve satınalmaları yoluyla gerçekleştirilen DYSY özellikle sanayileşmiş ülkelerde olmak üzere, 2003 yılında bir önceki yıla göre yüzde 19.7 oranında bir daralma ile 297 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir.

Gelişmiş ülkelere yönelik doğrudan sermaye yatırımları 2003 yılında bir önceki yıla göre daha keskin bir daralma göstermiş ve yüzde 25 oranında bir küçülme ile 367 milyar dolara gerilemiştir. Geçtiğimiz yıl ABD'ne

olan doğrudan yabancı sermaye yatırımları şiddetli bir küçülme göstermiş ve 30 milyar dolarla son 12 yıllık dönemde tanık olunan en küçük hacimli gerçekleşme olmuştur. Geçen yıl Almanya ve İngiltere'ye olan DYSY'nda da önemli düşüşler gerçekleşmiştir. 2003 yılında Merkezi ve Doğu Avrupa ülkelerine olan DYSY'da önemli bir daralma ile 31 milyar dolardan 21 milyar dolara gerilemiştir. 2003 yılında sadece gelişmekte olan ülkelere yönelik doğrudan yabancı sermaye yatırımları yüzde 9 oranında cüzi bir artış göstererek 172 milyar dolara yükselmiştir. Ancak bu grup içerisinde Asya ve Pasifik Bölgesi ülkelerine olan DYSY ar-

BİLANÇO

tarken, Latin Amerika ülkelerine ve Karayipler Bölgesine olan DYSY tutarı süregelen azalma eğilimini sürdürmüştür. Gelişmekte olan ülkelere yönelik doğrudan yabancı sermaye yatırımlarının yüzde 54'ü Asya Pasifik Bölgesi ülkelerine giderken bu tutardan en büyük payı 54 milyar dolarla Çin almıştır.

Küresel düzeyde doğrudan yabancı sermaye yatırımı girişlerinde 2001 yılında başlayan şiddetli daralma eğilimi 2003 yılında da etkisini sürdürmüştür. Geçtiğimiz yıl gelişmiş ülkelere yapılan DYSY çıkışları hafif bir artış göstermiştir. Bu durum, tanık olunan küresel ekonomik görünümdeki düzelleme ve sınır ötesi şirket satınal-

ma ve birleşmelerindeki genişleme ile birlikte mütalaa edildiğinde 2004 yılında küresel düzeyde DYSY hacminin artış göstereceği şeklinde bir beklentiye güçlendirmektedir.⁽¹⁾ UNCTAD tarafından yürütülen çalışmalar, 2004 yılının ilk altı aylık döneminde sınır ötesi şirket satınalmaları ve birleşmelerinin hacminin geçen yılın aynı dö-

DÜNYADA DOĞRUDAN YABANCI SERMAYE YATIRIMLARI

	Cari Fiyatlar Üzerinden (Milyar Dolar Olarak)			Yıllık Değişim Hızı (%)			
	1982	1990	2003	2000	2001	2002	2003
Doğrudan Yabancı Sermaye Girişleri	59	209	560	27.7	-41.1	-17.0	-17.6
Doğrudan Yabancı Sermaye Çıkışları	28	242	612	8.7	-39.2	-17.3	2.6
DYSY Girişleri Stoku	796	1 950	8 245	19.1	7.4	12.7	11.8
DYSY Çıkışları Stoku	590	1 758	8 197	18.5	5.9	13.8	13.7
Sınırötesi Şirket Birleşme ve Satınalma.	...	151	297	49.3	-48.1	-37.7	-17.7
Yabancı Ülkedeki İştirak Satışı	2 717	5.660	17 580	16.7	-3.8	23.7	10.7
Yab. Ülke İştiraklerinin Gayrisafi satışı	636	1 454	3 706	15.1	-4.7	25.8	10.1
Yab. Ülkedeki İştirakler Toplam Varlığı	2 076	5 883	30 362	28.4	-5.4	19.6	12.5
Yab Ülkedeki İştirakler İhracatı	717	1 194	3 077	11.4	-3.3	4.7	16.6
Yab. Ülke İştirakleri İstihdamı (bin kişi)	19 232	24 197	54 170	13.3	-3.2	12.3	8.3
Gayrisafi Hasıla (cari fiyatlarla)	11 737	22 588	36.163	2.7	-0.9	3.7	12.1
Gayrisafi Sabit Sermaye Oluşumu	2 285	4 815	7 294	3.8	-3.6	-0.6	9.9
Royalti ve Lisans Ücreti Ödemeleri	9	30	77 ^a	9.5	-2.5	6.7	...
Mal ve Üret. Fakt. Dışı Hizmet İhracatı	2 246	4 260	9 228	11.4	-3.3	4.7	16.6
a) 2002 yılı değeri							

(1) 2004 yılında Ocak-Ağustos dönemi itibarıyla 'Doğrudan Yatırım' giriş ve çıkışları ülkemizde de geçen yılın aynı dönemine göre dikkat çekici bir artış göstermiştir. Türkiye'deki yabancı sermayeli şirketlerin yurtdışındaki ortaklarından kullandıkları kredileri ve yurtdışında yerleşik kişilerin Türkiye'de gerçekleştirdikleri gayrimenkul alımlarını da içeren yurtdışında yerleşik kişilerin yurtiçinde yaptıkları net yatırımlar geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 134.8 oranında bir artışla, bu yılın ilk sekiz aylık döneminde 1.970 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. Diğer taraftan yurtiçinde yerleşik kişilerin yurtdışında yaptıkları net yatırımlar ise, 2003 yılı Ocak-Ağustos döneminde net 265 milyon dolar olurken, bu yılın aynı döneminde net 612 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. Bu şekilde 2004 yılı Ocak-Ağustos döneminde, 2003 yılının aynı dönemine göre, yüzde 136.6 oranında önemli bir artışla net 1.358 milyon dolar sermaye girişi gerçekleşmiştir.

BİLANÇO

nemine göre cüzi de olsa yüzde 3 oranında genişlediğine işaret etmektedir. DYSY'nın bir diğer bileşenini oluşturan 'yeniden yatırıma harcanan gelirler' tutarı küresel düzeyde esasen 2003 yılında tekrar büyümeye başlamıştı. Doğrudan yabancı sermaye yatırımlarının diğer bileşenlerini oluşturan 'özsermaye' ve 'bağlı şirketler arası kredilendirme' kalemlerinin de 2004 yılında tekrar toparlanma süreci içine girmesi beklenmektedir.

UNCTAD tarafından 2004 yılının ilk çeyreğinde, gelişmiş, gelişmekte olan ve geçiş ülkelere dünyanın en önde gelen şirketlerinden 335'i üzerinde yürütülen gözlemler ve uluslararası düzeyde tesis kurulum yeri seçimi yapan 85 uzmanın görüşleri, küresel düzeyde doğrudan yabancı sermaye yatırım-

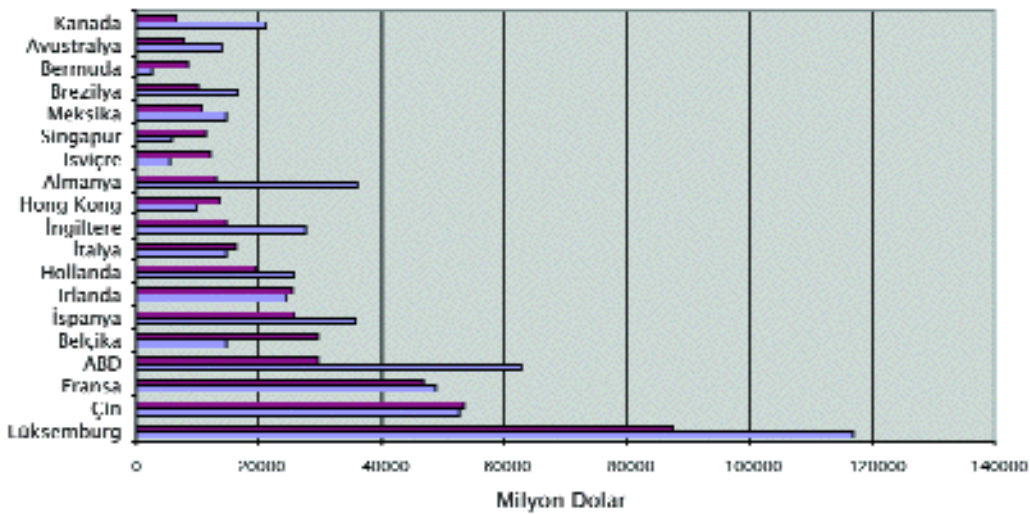
larının geleceği konusunda iyimser bir beklenti ortaya koymaktadır. DYSY'nın özellikle Asya Pasifik bölgesi ülkeleri ile Merkezi ve Doğu Avrupa ülkelerinde yoğunlaşacağı tahmin edilmektedir. Asya'da Çin ve Hindistan'ın ile Avrupa'da Polonya'nın en çok sermaye çekecek ülkeler olmaları beklenmektedir.

DYSY'ndaki bu toparlanma halen sermaye stoku 7 trilyon doları bulan ve ana ülke dışındaki 900 000'i aşkın iştirakle 61 000 çok uluslu şirket tarafından gerçekleştirilen uluslararası üretim faaliyetinin daha da genişlemesi sonucunu yaratacaktır.

Geçmişte olduğu gibi yine doğrudan yabancı sermaye yatırımlarında gözlemlenmekte olan canlanmayı gelişmiş ülkelerde

kurulu çok uluslu şirketlerin sürüklemesi beklenmektedir. Bununla beraber gelişmekte olan ülkelerde kurulu çokuluslu şirketlerin ana ülke dışındaki ülkelerde gerçekleştirdikleri doğrudan yabancı yatırım faaliyetleri de giderek önem kazanmaktadır. Gelişmekte olan ülkelerin çokuluslu şirketlerinin toplam DYSY akımı içindeki payı 1980'lerin ortalarındaki yüzde 6 düzeyinden 1990'ların ikinci yarısında yüzde 11'e kadar yükselmiş ancak küresel ekonomik durgunluğun etkisini hissettirdiği 2001-2003 döneminde yüzde 7'ye kadar gerilemiştir. 2003 yılında yüzde 8 oranında bir büyümenin ardından günümüzde 859 milyar dolara ulaşan küresel doğrudan sermaye ihracı stoku içinde söz konusu şirketlerin payı yak-

Dünyada En Fazla DYSY Alan 20 Ülke

BİLANÇO

laşık yüzde 10 mertebesinde bulunmaktadır. Örneğin toplam gayrisafi sabit sermaye yatırımlarının yüzdesi olarak 2001-2003 dönemi itibariyle dış ülkelere DYSY akımı, Singapur için yüzde 36.3, Hong Kong için yüzde 28.2 ve Tayvan için yüzde 10.5 iken bu oran ABD'nde yüzde 6.6, Almanya'da yüzde 4.1 ve Japonya'da yüzde 3.2 düzeyindedir. Gelişmiş ülkeler içinde, gerçekleştirdikleri toplam gayrisafi sabit sermaye yatırımının bir yüzdesi şeklinde en fazla sermaye ihracında bulunan ülkeler sırasıyla İsveç, Fransa ve İngiltere'dir. Yabancı ülkelere yapılan DYSY'nın toplam gayrisafi sermaye yatırım tutarına oranı, 2001-2003 dönemi itibariyle, bu üç ülke için sırasıyla yüzde 27.4, yüzde 22.0 ve yüzde 19.0 dur.

2003 yılında küresel düzeyde gerçekleşen 559 576 milyon dolar tutarındaki DYSY girişlerinin bölgeler ve ülkeler itibariyle dağılımı büyük farklılık sergilemektedir.

Hernekadar 2001 yılında gerçekleşen 19.6 milyar dolar düzeyinin altında kalıyorsa da, 2003 yılında Afrika'ya DYSY girişleri bir önceki yıla göre yüzde 28.0 oranında bir artışla

15.0 milyar dolara yükselmiştir. Bu tutarın 5 784 milyar doları kuzey Afrika ülkelerine yönelmiştir.

Asya ve Güney-Doğu Asya ülkelerine, bir önceki yıla göre yüzde 14 oranında bir yükselme ile, 2003 yılında giren 107.1 milyar dolar tutarındaki doğrudan yabancı sermaye yatırımının; 4.1 milyar doları aralarında Türkiye'nin de bulunduğu Batı Asya ülkelerine, 6.1 milyar doları Merkezi Asya ülkelerine, kalan 96.9 milyar dolar ise Güney, Doğu ve Güney-Doğu Asya ülkelerine yönlendirilmiştir. Asya'da gerçekleşen DYSY'ndan en büyük payı 2003 yılında 53.5 milyar dolarla Çin almıştır. Çin, bu şekilde ABD'ni geçerek, dünyada en çok DYSY alan ülke konumuna yükselmiştir. Bu bölgede Çin'i 13.6 milyar dolarla Hong Kong, 11.4 milyar dolarla Singapur, 4.3 milyar dolarla Hindistan ve 3.8 milyar dolarla Güney Kore izlemiştir.

Latin Amerika ve Karayipler Bölgesine son üç yıldır düşme eğilimi gösteren DYSY tutarı bu eğilimini 2003 yılında, yavaşlayarak ta olsa, sürdürmüş ve bir önceki yıla göre yüzde 3.0 oranında bir azalma ile bu bölgeye yapılan doğrudan dış

sermaye yatırımı 49.7 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir.

2003 yılında Merkezi ve Doğu-Avrupa ülkelerine yönelen DYSY'nın azalma göstermesinde esas etken Çek Cumhuriyeti ile Slovakya'ya olan dış sermaye tutarlarında tanık olunan önemli düşme olmuştur. Bu bölgeye yönelen DYSY 2002 yılına göre yüzde 32.9 oranında bir azalma ile 2003 yılında 21.0 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir.

Doğrudan yabancı sermaye yatırımlarının bileşiminde zaman içinde meydana gelen değişimlere bakıldığında hizmet sektörlerinin payının arttığı gözlemlenmektedir. 1970'lerin başlarında, o güne kadar yapılmış olan DYSY stokunun sadece dörtte biri hizmetlere ait iken, bu oran, 1990 yılında yarıdan biraz az bir düzeye ulaşmış ve 2002 yılı itibariyle ise yaklaşık yüzde 60'a yükselmiştir. İmalat sanayiinin payı ise halen yüzde 34'e düşmüş bulunmaktadır.

2001-2002 yıllarında küresel düzeyde gerçekleştirilen DYSY girişlerinin kabaca üçte ikisini, toplam değeri yaklaşık 500 milyar dolara ulaşan hizmet sektörleri oluşturmuştur.

Enflasyon tırmanışa geçti

Ekim ayında Toptan Eşya Fiyatları Genel İndeksi bir önceki aya göre yüzde 3,23, bir önceki yılın Aralık ayına göre yüzde 12,84, bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 15,48 ve oniki aylık ortalamalara göre yüzde 11,16 artış gerçekleştirdi. Yüzde 3,23 oranındaki artışın 0,94'ü devlet sektöründeki fiyat artışından, 2,29'u da özel sektördeki fiyat artışından kaynaklandı. Bu artışın 1,4'ü tarım, avcılık, ormancılık ve balıkçılık sektöründen, 1,8'i de imalat sanayi sektöründen kaynaklandı.

Ekim ayında Tüketici Fiyatları Genel İndeksi bir önceki aya göre yüzde 2,22, bir önceki yılın Aralık ayına göre yüzde 7,18, bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 9,86 ve oniki aylık ortalamalara göre yüzde 12,02 artış gerçekleştirdi. Bu artışın ana harcama grupları itibarıyla dağılımına baktığımızda 0,9'u gıda, içki, tütün grubundan, 0,5'i giyim ve ayakkabı grubundan, 0,4'u konut grubundan, 0,3'ü ulaştırma grubundan ve 0,1'i lokanta, pastane, otel grubundan kaynaklandı.

TEFE	EKİM 2004	EKİM 2003
Bir önceki aya göre değişim oranı (%)	3,23	0,56
Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim oranı (%)	12,84	11,34
Bir önceki yılın aynı ayına göre değişim oranı (%)	15,48	16,10
(01.11.2003-31.10.2004) - (01.11.2002-31.10.2003) 12 aylık ortalamalara göre değişim oranı(%)	11,16	28,52

TÜFE	EKİM 2004	EKİM 2003
Bir önceki aya göre değişim oranı (%)	2,22	1,42
Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim oranı (%)	7,18	15,46
Bir önceki yılın aynı ayına göre değişim oranı (%)	9,86	20,78
(01.11.2003-31.10.2004) - (01.11.2002-31.10.2003) 12 aylık ortalamalara göre değişim oranı(%)	12,02	27,37

		2004										2003	
		Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
TEFE	Bir önceki aya göre değişim	2,6	1,64	2,10	2,65	-0,03	-1,05	-1,52	0,79	1,85	3,23	1,7	0,6
	Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim	2,6	4,31	6,50	9,33	9,29	8,14	6,50	7,33	9,31	12,84	13,2	13,9
TÜFE	Bir önceki aya göre değişim	0,7	0,55	0,89	0,59	0,38	-0,13	0,22	0,58	0,94	2,22	1,6	0,9
	Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim	0,7	1,29	2,19	2,79	3,18	3,05	3,28	3,87	4,85	7,18	17,3	18,4

Dünya ekonomisi

ABD'nin de sorunu ticaret açığı

Amerika Birleşik devletleri'nde bütçe açığı 412 milyar dolara çıkarak rekor kırdı. Petrol fiyatlarındaki yükseliş ve Çin'den yapılan yüksek ithalat ticaret açığının Ağustos ayında 54 milyar dolar olarak gerçekleşmesine sebep oldu

Dünya ekonomisinin lideri ABD'de bütçe açığı, 30 Ekim'de sona eren 2004 mali yılında 412.5 milyar dolarla rekor düzeyde açık verdi. Kasım 2003- Ekim 2004 dönemini kapsayan 2004 mali yılında, 2 trilyon 292 milyar dolar harcayan ABD hazinesinin geliri 1 trilyon 880 milyar dolarda kaldı.

Böylece ABD Başkanı George W. Bush döneminde, bütçe açığı arka arkaya 2 mali yıl rekor kırmış oldu. Bütçe açığı konusu, başkan adayları Bush ve Kerry'nin ekonomi programlarında ilk sıralarda yer alıyor. Her iki aday da bütçe açığını 4 yılda yarı yarıya azaltmayı amaçlıyor.

Bu arada bazı yorumcular, Beyaz Saray'ın yaklaşan başkanlık seçimi

mini de hesaba katarak, bütçe açığı eleştirilerini lehine çevirebilmek için daha önceki tahminlerini bilinçli olarak yüksek açıkladığını ifade ediyor.

Petrol fiyatlarının artması ve Çin'den yapılan yüksek ithalat ABD'de Ağustos ayında dış ticaret açığının 54 milyar dolara ulaşmasına sebep oldu.

Temmuz'da 50.5 milyar dolar dış ticaret açığı veren ABD ekonomisiyle ilgili ekonomistlerin Ağustos beklentisi 51,5 milyar dolardı.

Ağustos'ta OPEC ülkelerinden ithalatı 8.9 milyar dolara yükselen ABD'nin bu ülkelere yaptığı satış 1.9 milyar dolarda kaldı.

Böylece ABD'nin OPEC ülkeleriyle olan ticaret açığı 7 milyar

dolar oldu.

Ağustos ayında ABD'nin Çin ile ticaretinden kaynaklanan açık ise rekor oranda büyüyerek 15.4 milyar dolara ulaştı. Bu ayda ABD'ye 18.1 milyar dolarlık ihracat gerçekleştiren Çin'in bu ülkeden yaptığı ithalat 2.7 milyar dolarda kaldı.

Yine Ağustos'ta ABD'nin ithalatı yüzde 2.5 artışla 150.1 milyar dolar, neredeyse yerinde sayan ihracatı ise 96 milyar dolar oldu.

ABD'de yaklaşan seçim öncesi Demokrat başkan adayı John Kerry, "dış ticaret açığının mevcut yönetimin ekonomi politikasının başarısızlığının ispatı olduğunu" iddia ederken, Bush yönetimi, "ithalat talebinin artmasının ülke ekonomisinin gücünü gös-

terdiğini” savunuyor.

Küresel talebin yavaşlaması ve euronun değerlenmesi sonucu Euro Bölgesi’nin dış ticaret fazlası Ağustos ayında düşüş gösterdi. Avrupa Birliği İstatistik Ofisi’nce (Eurostat) yapılan açıklamada, Euro Bölgesi’nin Temmuz ayında verdiği 12.8 milyar euroluk ticaret fazlası Ağustos ayında 3 milyar euroya indi. Bölgenin dış ticaret fazlası 2003 Ağustos ayında ise 7.2 milyar Euro olmuştu.

Bununla birlikte, yıllık rakamlara bakıldığında Euro Bölgesi’nin verdiği dış ticaret fazlasında artış görülüyor. Euro Bölgesi’nin yer alan 12 ülkenin dış ticaret fazlasının yılın ilk 8 ayında 58.6 milyar euro olduğu gözleniyor. Bu rakam geçen yılın aynı döneminde 40.2 milyar euro olmuştu.

Uzmanlar, ticaret fazlasındaki daralmanın, ihracat liderliğindeki büyümenin hız kesmesine yol açabileceği uyarısında bulundu.

Gelişmekte olan ülkelerin uluslararası piyasalara tahvil ihracı

2004’te, Asya ve Rusya krizinden bu yana en yüksek düzeye ulaştı. Araştırma Şirketi Dealogic’e göre, 2004’ün bitmesine iki ay kala, gelişen ülke ve gelişen ülke şirketlerinin bu yıl gerçekleştirdiği toplam tahvil ihracı 331 milyar 400 milyon dolara yükseldi.

2003 yılında gerçekleştirilen tah-

vil edebileceği belirtiliyor.

Uluslararası Para Fonu’na (IMF) göre Irak, önümüzdeki 5 yıl içinde yeniden yapılanma çerçevesinde 68 milyar dolarlık yatırım gerçekleştirecek. IMF tarafından yayınlanan Irak raporuna göre, Irak’ın, önemli bir bayındırlık harcaması yapması gerekiyor.

Rapora göre, Irak’ta geçici hükümet, şiddet olaylarına rağmen, temel bir ekonomik programı izleme kapasitesine sahip bulunuyor. Irak’ın, IMF’nin incelemesini kabul ettiğinin belirtildiği raporda, Iraklı yetkililerin, sıkı makro ekonomik politika ile yapısal reformları uygulama taahhüdünde bulundukları da kaydedildi.

IMF, Irak’ın, yaklaşık 126 milyar dolarlık dış borcunun da sürdürülemez düzeyde olduğuna işaret ederek, borçlarda önemli bir indirim yapılması gerektiğini belirtti. 436 milyon dolarlık acil mali yardım paketinin onaylanmasıyla Irak, 29 Eylül’den itibaren IMF’nin izlemesi altına girdi. IMF, Irak’ın, 1983-2003 arasında IMF üyesi olması-

vil ihracı ise 320 milyar 200 milyon dolar düzeyindeydi. Gelişmekte olan ülkelerin gerçekleştirdiği tahvil ihracındaki artış, bu ülkelerdeki cari açık riskinin önemli ölçüde azalmasından kaynaklanıyor.

Petrol fiyatlarındaki yükselişin ve küresel ekonomide yaşanacak olası bir yavaşlamanın, gelişmekte olan ülkeler açısından risk teş-

BİLANÇO

Bütçe Gerçekleşmeleri					
Bazı Konsolide Bütçe Gelirleri Kümülatif Gerçekleşmeleri	Ocak-Eylül (Trilyon)			Reel Artış (Enflasyondan Arındırılmış)*	2004 Yılı Bütçe Hedefi
	2003	2004	Artış (yüzde)		
Gelirler	71.751	79.778	11.1	1.92	104.109
Genel Bütçe Gelirleri	70.364	78.448	11.4	2.20	103.309
Vergi Gelirleri	60.145	64.851	7.82	-1.08	88.893
Gelirden Alınan Vergiler	17.970	18.770	4.45	-4.17	25.210
Gelir Vergisi	11.994	12.829	6.96	-1.87	16.679
GVK Göre Alınan Geçici Vergi	382	513	34.2	23.1	
Kurumlar Vergisi	5.970	5.942	-0.46	-8.67	8.531
KVK Göre Alınan Geçici Vergi	4.760	5.338	12.1	2.84	
Mülkiyet Üzerinden Alınan V.	1.738	1.072	-38.3	-43.3	1.376
Motorlu Taşıtlar Vergisi	1.087	1.219	12.1	2.84	935
Mal ve Hizmetlerden Alınan V.	31.458	30.311	-3.64	-11.5	43.439
Dahilde Alınan KDV	10.821	8.763	-19.0	-25.6	13.320
Özel Tüketim Vergisi	16.190	18.870	16.5	6.88	26.878
Banka ve Sigorta Muameleleri V.	865	1.033	19.4	9.54	1.276
Özel İletişim Vergisi	738	171	-477	-482	
Özel İşlem Vergisi	459	96	-479	-483	
Dış Ticaretten Alınan Vergiler	8.977	12.121	35.0	25.7	15.382
İthalde Alınan KDV	8.285	11.213	35.3	26.0	14.346
Vergi Dışı Normal Gelirler	7.022	12.860	82.8	73.1	13.913
Katma Bütçe Gelirleri	1.387	1.330	-4.10	-12.0	800
Harcamalar	101.576	100.858	-0.70	-8.89	149.945

*Hesaplama Tüfe yüzde 9.00 olarak alınmıştır.

EKONOMİK VERİLER

	2003	2002	2001	2000	1999	1998
GSMH (Cari fiyatlarla Trilyon TL)	356.681	275.032	176.484	125.596	78.283	53.518
GSMH (milyon dolar)	239.219	179.898	145.693	200.002	185.267	206.552
GSMH (Değişim Hızı 1987 fiyatlarıyla %)	5.9	7.9	-9.5	6.3	-6.1	3.9
Kişibaşına GSMH (ABD Doları)	3.383	2.598	2.123	2.965	2.879	3.255
Üretim İndeksi	117.9	102.5	92	101	95.7	100.9
Toplam İhracat (Milyon/Dolar)	46.877	35.081	31.334	27.775	26.587	26.974
Toplam ithalat (Milyon/Dolar)	68.734	50.832	41.399	54.503	40.671	45.921
Dış Ticaret Dengesi (Milyon/Dolar)	-21.856	-15.751	-10.065	-26.728	-14.084	-18.947
İhracatın İthalatı Karşılama Oranı %	68.2	69.0	75.7	51.0	65.4	58.7
İşsizlik Oranı (%)	10.3	10.6	8.5	6.6	7.7	6.8
İç Borç Stoku (Trilyon TL)	194.387	149.869	122.157	36.421	23.005	11.693
Dış Borç Stoku (Milyon/Dolar Yeni Tanım)	147.264	131.264	113.826	118.702	102.992	96.429
Cari İşlemler Dengesi (Milyon/Dolar)	-6.808	-1.789	3.390	-9.819	-1.360	1.984

	2004		2003		2002
(Milyar TL)	15 Ekim	8 Ekim	26 Aralık	17 Ekim	27 Aralık
Emisyon	14.753.765	14.341.420	10.844.508	11.104.606	7.707.082
Para Arzı					
- M1	28.052.567	26.774.840	21.564.149	21.136.411	14.258.860
- M2	104.112.160	102.717.553	80.922.936	78.185.530	61.195.275
- M3	110.290.865	108.981.140	86.565.043	82.896.302	64.399.837
Yurtiçi Kaynaklı TL. Mevduat	96.303.997	94.093.397	75.677.074	71.645.843	56.294.199
- Vadeli Tasarruf	64.057.260	63.894.108	50.174.043	47.661.561	38.675.412
- Vadesiz Tasarruf	7.765.929	6.565.530	5.853.366	5.436.931	3.262.560
- Vadeli Ticari	12.002.333	12.048.605	9.184.744	9.387.558	8.261.003
- Vadesiz Ticari	6.712.189	6.583.237	5.580.690	5.299.312	3.784.187
- Resmi Mevduat	5.766.286	5.001.917	4.884.231	3.860.481	2.311.037
Kredi Stoku	76.966.686	75.620.565	51.748.279	45.920.488	35.159.807
- Tüm Banka Kredileri	76.664.386	75.318.265	51.748.279	45.920.488	34.909.807
- M.B. Kredileri	302.300	302.300	0	0	250.000
Bank. El. Tah. ve Bono	111.176.336	109.385.118	97.459.504	92.475.540	81.616.926

Mevzuat Değişiklikleri

- 01 Ekim 2004** - 4054 Sayılı Kanun Uyarınca Anonim ve Limited Şirketlerin Yapacakları Ödemelere İlişkin Esaslar
- 04 Ekim 2004** - İthalatta Gözetim Uygulanmasına İlişkin Tebliğ (No:2004/13)
- İthalatta Gözetim Uygulanmasına İlişkin Tebliğ (No:2004/14)
- 05 Ekim 2004** - Organize Sanayi Bölgeleri Uygulama Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
- 06 Ekim 2004** - Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği (Yeni Türk Lirası Kullanımında Özel Kesim Muhasebe Sistemine İlişkin Olarak İşletmeler Tarafından Uygulacak Esaslar Hakkında) (Sıra No:13)
- 08 Ekim 2004** - Yatırım Fonlarına İlişkin Esaslar Tebliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Seri: VII, No:24)
- 09 Ekim 2004** - Tekdüzen Hesap Planı ve izahnamesi Hakkında Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (BDDK Tebliği)
- 16 Ekim 2004** - 2004 Yılı Kamu ihale Genel Tebliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ
- 18 Ekim 2004** - Ücret Garanti Fonu Yönetmeliği
- 19 Ekim 2004** - 2004/7978 2005 Yılı Programı İle 2005 Yılı Programının Uygulanması, Koordinasyonu ve izlenmesine Dair Karar
- 21 Ekim 2004** - 2004/8021 Özel Tüketim Vergisi Tutarlarının Belirlenmesine İlişkin Karar
- 31 Ekim 2004** - **Mükerrer** / 19 Ekim 2004 Gün ve 25618 Sayılı Resmi Gazetede Yayımlanan 15 Ekim 2004 Gün ve 2004/7978 Sayılı 2005 Yılı Programının Uygulanması, Koordinasyonu ve izlenmesine Dair Bakanlar Kurulu Kararı

Vergi Takvimi

- 08.11.2004** - Ekim 2004 Dönemi Çeklere Ait Değerli Kağıtlar Vergisi Bildirimi ve Ödenmesi
- 09.11.2004** - 16-31 Ekim Dönemine Ait Noterlerce Yap. Makbuz Karşılığı Öde. Ait Bildirimlerin Verilmesi ve Ödenmesi
- 10.11.2004** - Temmuz-Ağustos-Eylül 2004 Dönemine ait Kurum Geçici Verginin Beyanı
- 10.11.2004** - Temmuz-Ağustos-Eylül 2004 Dönemine ait Gelir Geçici Verginin Beyanı
- 10.11.2004** - 16-31 Ekim Dönemine Ait Petrol ve Doğalgaz Ürünlerine İlişkin Özel Tüketim Vergisi Beyanı ve Ödenmesi
- 17.11.2004** - Temmuz-Ağustos-Eylül 2004 Dönemine ait Kurum Geçici Verginin Ödenmesi
- 17.11.2004** - Temmuz-Ağustos-Eylül 2004 Dönemine ait Gelir Geçici Verginin Ödenmesi
- 17.11.2004** - Ekim 2004 Dönemi Özel İletişim Vergisi Beyanı ve Ödemesi
- 17.11.2004** - Ekim 2004 Dönemine ait Kaynak Kullanımı Destekleme Fonu Kesintisi Bildirimi ve Ödenmesi
- 17.11.2004** - Ekim 2004 Dönemine ait Kolalı Gazoz, Alkollü İçecekler ve Tütün Mamüllerine İlişkin Özel Tüketim Vergisi Beyanı ve Ödenmesi
- 17.11.2004** - Ekim 2004 Dönemine Ait Gider Vergilerinin (BSMV) Beyanı ve Ödenmesi
- 17.11.2004** - Ekim 2004 Dönemine ait Dayanıklı Tüketim ve Diğer Mallara İlişkin Özel Tüketim Vergisi Beyanı ve Ödenmesi
- 17.11.2004** - Ekim 2004 Dönemine ait Motorlu Taşıt Araçlarına İlişkin Özel Tüketim Vergisi (Tescile Tabi Olmayanlar) Beyanı ve Ödenmesi
- 22.11.2004** - Yarışma ve Çekilişler ile Futbol Müsabakalarına ait Müşterek Bahislerle İlgili Veraset ve İntikal Vergisinin Beyanı ve Ödenmesi
- 22.11.2004** - İlan ve Reklam Vergisinin Beyanı ve Ödenmesi
- 22.11.2004** - Ekim 2004 Dönemine ait Gelir Vergisi Stopajı'nın Beyanı
- 22.11.2004** - Ekim 2004 Dönemine ait Kurumlar Vergisi Stopajı'nın Beyanı
- 22.11.2004** - Ekim 2004 Dönemine ait Katma Değer Vergisi'nin Beyanı
- 22.11.2004** - Ekim 2004 Dönemine ait Damga Vergisinin Beyanı ve Ödenmesi
- 26.11.2004** - Ekim 2004 Dönemine ait Gelir Vergisi Stopajı'nın Ödemesi
- 26.11.2004** - Ekim 2004 Dönemine ait Kurumlar Vergisi Stopajının Ödenmesi
- 26.11.2004** - Ekim 2004 Dönemine ait Katma Değer Vergisi'nin Ödemesi
- 25.11.2004** - 1-15 Kasım Dönemine ait Petrol ve Doğalgaz Ürünlerine İlişkin Özel Tüketim Vergisi Beyanı ve Ödenmesi
- 25.11.2004** - 1-15 Kasım Dönemine Ait Noterlerce Yap. Makbuz Karşılığı Öde. Ait Bildirimlerin Verilmesi ve Ödenmesi
- 30.11.2004** - Emlak Vergisi 2.Taksit Ödemesi
- 30.11.2004** - Zirai Kazançlar Gelir Vergisi 1.Taksit Ödemesi
- 30.11.2004** - Veraset ve İntikal Vergisi 2.Taksit Ödemesi

BİLANÇO

Ekim 2004
Kronoloji

01 Ekim TBMM yeni yasama yılı Cumhurbaşkanlığı Sezer'in konuşmasıyla açıldı.

02 Ekim CHP lideri Deniz Baykal, YTP lideri İsmail Cem'e CHP'ye katılma teklifi götürdü. Cem teklifi olumlu karşıladı.

03 Ekim Başbakan Erdoğan'la görüşen Almanya Başbakanı Schröder ilerleme raporunun olumlu çıkacağına inandığını söyledi.

04 Ekim Avusturya'da 14 Temmuz'da yakalanan Alattin Çakıcı'nın iadesine karar verildi.

05 Ekim Sedak Peker ve 40 adamı gözaltına alındı.

06 Ekim Avrupa Komisyonu, Türkiye'nin ilerleme raporunu onayladı. ilerleme raporunda müzakerelerin başlamasının tavsiye edildiği açıklandı.

07 Ekim TBMM Başkanlığı'na 2 yıllığına yeniden Bülent Arınç seçildi.

08 Ekim Yargıtay Yüksek Disiplin Kurulu Neşter operasyonu çerçevesinde bir üyesine görevden çekilme bir üyesine de uyarı cezası verdi.

09 Ekim TÜRMOB 15. Olağan Genel Kurulu yapıldı. Genel Kurula Başbakan Erdoğan, CHP Genel Başkanı Deniz Başkal ile çok sayıda Bakan ve milletvekilleri katıldı.

10 Ekim ANKA Haber Ajansının Onursal Başkanı Gazeteci Müşerref Hekimoğlu yaşamını yitirdi.

11 Ekim Irak'ta rehin alınan bir Türk ve ona çevirmenlik yapan bir Irak'lı ABD'lilerle işbirliği yaptıkları gerekçeyle öldürüldü.

12 Ekim Almanya'da yasaklanan İslami Cemiyet ve Cemaatleri Birliği'nin lideri Metin Kaplan Türkiye'ye iade edildi.

13 Ekim Çukurova'nın 2 milyar dolarlık indirimle 15 yıldan 2 yıla çektiği borç anlaşması iptal oldu.

14 Ekim Buca Cezaevinde koşulları protesto eden mahkumlar isyan çıkardı. Arabulucuların devreye girmesiyle isyan sona erdi.

15 Ekim Edirne Jandarma Komutanlığı, Kapıkule Kara Ulaştırma Şube Müdürlüğü'nün bütün görevlilerini rüşvet iddiasıyla gözaltına aldı.

16 Ekim İsrail'in iki haftadır sürdürdüğü Filistin'deki operasyon sonunda 30'u çocuk 140 Filistin'li öldürüldü.

17 Ekim 2005 yılı Bütçe Yasa Tasarısı TBMM'ne sunuldu.

18 Ekim Bakanlar Kurulu SSK Hastanelerinin Sağlık Bakanlığı'na devrine ilişkin kanun tasarısını imzaya açtı.

19 Ekim Hazine üç yıl vadeli yüzde 21 faizli tahvil ihalesi gerçekleştirdi.

20 Ekim KKTC'de azınlığa düşen TP-DP hükümeti istifa etti.

21 Ekim OECD hazırladığı raporda, Türkiye'nin sağlam bir büyüme rotasına girebileceğini ifade etti.

22 Ekim Yargıtay, büyük genel kurulunda iktidar ve basına yönelik sert bir bildiri yayınladı.

23 Ekim 7 öğrencinin katili ve organize suç örgütü üyesi Haluk Kırıcı Ukrayna'da yakalandı.

24 Ekim Yeni Türkiye Partisi, olağanüstü büyük kongresinde kendisini tasfiye ederek CHP'ye katılma kararı aldı.

25 Ekim 1 Ocak 2005'ten itibaren tedavüle çıkacak Yeni Türk Lirası ve Yeni Kuruşlar tanıtıldı.

26 Ekim Başbakan Erdoğan, Fransa Cumhurbaşkanı Chirac ve Almanya Başbakanı Schröder'in gerçekleştirdiği zirvede Türkiye ile müzakerelerin başlatılması gerektiği açıklandı.

27 Ekim İstanbul Pendik'te kaçak gecekondu sahipleri yıkım kararı üzerine polisle çatıştı.

28 Ekim Sağlık durumu kötüleşen Filistin lideri Arafat karargahından alınarak Fransa'ya götürüldü.

29 Ekim Avrupa Anayasası Nihai Senedi 25 üye ülke ve 3 aday ülke tarafından imzalandı. Türkiye adına Başbakan Erdoğan ve Dışişleri Bakanı Gül Nihai Senedi imzaladı.

30 Ekim El Kaide örgütünün lideri Usame Bin Ladin yayınlanan kasedinde Bush'a tehditler yağdırdı.

31 Ekim Afganistan'da 3 yabancı kaçırılarak rehin alındı.